

Waasan Päivälehti

Photo Supplement

Wasa Dagblad

Wasa Daily

3.8.1852

Vasa stads brand

Vaasan kaupungin palo

The Fire of Vaasa

Förord

Det har sagts att historien lär oss att den upprepar sig. Ofta tillskrivs detta Oskar Wilde, medan den amerikanske filosofen George Santayana redan för över ett sekel sedan varnade: ”Den som inte minns sin historia är dömd att upprepa den.”

Att minnas historien är inte endast en fråga om att vörda det förflutna. Det är också ett sätt att förstå vår nutid – och forma framtiden. Det gäller i synnerhet de svåra och tragiska händelserna, sådana som sätter samhällen på prov. Genom att söka förstå varför det gick som det gick, vinner vi inte bara insikt, utan även beredskap.

Att en brand av den omfattning som drabbade Vasa år 1852 skulle upprepas i dag ter sig osannolikt. Men historien från den tiden bär ändå på lärdomar som förblir levande och aktuella. Den visar hur en stad, slagen till marken, kunde resa sig igen – hur dess invånare med beslutsamhet och framsynthet inte bara återuppbyggde sitt samhälle, utan även förnyade det. Flytten närmare havet blev inledningen på en ny epok för Vasa som hamnstad och handelscentrum.

Det är just detta som historien kan ge oss: mod, perspektiv och en påminnelse om att aldrig ge upp.

I denna publikation återges ett rikt material om branden och dess följd, nedtecknat redan kort efter händelserna. Den är ett värdefullt dokument över en avgörande stund i stadens historia – och ett levande vittnesbörd om människans förmåga till återhämtning och nystart.

Esipuhe

On sanottu, että historia opettaa meille sen, että se toistaa itseään. Tämä ajatus on usein liitetty Oscar Wildeen, kun taas yhdysvaltalainen filosofi George Santayana varoitti jo yli vuosisata sitten: ”Se, joka ei muista menneisyyttään, on tuomittu toistamaan sen.”

Historialla ei ole arvoa vain menneisyyden säilyttämisen vuoksi. Se auttaa meitä ymmärtämään nykyisyyttä – ja muovaamaan tulevaisuutta. Tämä pätee erityisesti vaikeisiin ja traagisiin tapahtumiin, sellaisiin, jotka koettelevat yhteiskuntaa. Kun ymmärrämme, miksi jokin tapahtui, saamme samalla valmiuksia estää samanlaisten tapahtumien toistumisen.

On tuskin todennäköistä, että Vaasa kokisi enää koskaan niin tuhoisan palon kuin vuonna 1852. Silti tuo historian hetki kantaa mukanaan opetuksia, jotka ovat ajankoh-

taisia yhä tänään. Se kertoo, kuinka kaupunki, joka oli tuhoutunut lähes täysin, kykeni nousemaan uudelleen – kuinka sen asukkaat päättäväisesti ja kaukonäköisesti eivät vain rakentaneet uudelleen, vaan myös uudistivat. Kaupungin siirto lähemmäs merta loi perustan uudelle aikakaudelle satamakaupunkina ja kaupankäynnin keskuksena.

Juuri tällaisia viestejä historia voi meille välittää: rohkeutta, perspektiiviä ja muistutuksen siitä, että koskaan ei pidä luovuttaa.

Tässä julkaisussa on runsaasti tietoa Vaasaa kohdanneesta tulipalosta ja sen seurauksista – tekstejä, jotka on kirjoitettu pian tapahtumien jälkeen. Ne muodostavat arvokkaan asiakirjakokoelman eräästä kaupungin ratkaisevasta hetkestä – ja elävän todistuksen ihmisen kyvystä selviytyä ja aloittaa alusta.

Foreword

It has been said that history teaches us that it repeats itself. This thought is often attributed to Oscar Wilde, while the American philosopher George Santayana warned more than a century ago: “Those who cannot remember the past are condemned to repeat it.”

To remember history is not merely to honor the past. It is also a way of understanding the present – and shaping the future. This is especially true when it comes to the difficult and tragic events that put societies to the test. By understanding why something happened, we gain not only insight but also preparedness to prevent similar events from occurring again.

It is unlikely that a fire of the same scale that struck Vaasa in 1852 would ever occur today. Yet that historical moment still holds valuable lessons. It shows how a city, nearly destroyed, was able to rise again – how its people, with determination and foresight, not only rebuilt but renewed. The decision to move the city closer to the sea marked the beginning of a new era, one in which Vaasa flourished as a harbor city and center of trade.

This is what history can give us: courage, perspective, and a reminder never to give up.

This publication presents a wealth of information about the fire and its aftermath – texts written soon after the events unfolded. Together, they form a valuable record of a decisive chapter in the city’s history – and a living testament to the human capacity for recovery and renewal.

Vasa stads brand 1852

En återblick 50 år senare, publicerad i Brandluren 1902, här återgiven i moderniserad språkdräkt.

Få finska städer har undgått eldens förödelse, och bland de värsta katastroferna räknas tveklöst branden som drabbade staden Vasa för femtio år sedan. Vi tror att läsaren finner intresse i denna skildring, sådan den publicerades i pressen vid den tiden:

Knappast hade efterglöden från branden i Björneborg*) hunnit blekna förrän en ny olycka, lika fruktansvärd och ödeläggande, svepte bort ännu en av Finlands blomstrande städer. Tisdagen den 3 augusti 1852 var het och molnfri. En svag sydvästlig vind, som tilltog mot väst vid middagstid, blåste över Vasa då elden bröt ut strax före klockan 10 på förmiddagen i rådman Auréns tvåvåningshus vid Köpmansgatan – beläget i stadens tätast bebyggda kvarter och omgivet av liknande trähus. Orsaken, enligt uppgift, var att en piga försökt rensa ladugården från flugor genom att lägga glödheta tegelstenar i en tom tjärtunna, som fattade eld. I panik ska hon ha burit ut den brinnande tunnan till en plats där halm och agnar snabbt fattade eld.

Sommaren var ovanligt het och torr. Skogsbränder rasade i miltals omkring staden – från Vörå i norr till Kristinestad i söder. Så snart branden i Vasa bröt ut, befarade man att den del av staden som låg i vindriktningen var förlorad. Vattenbristen var akut då de flesta brunnar sinat, men trots idoga försök var släckningsarbetet förgäves. Elden spred sig snabbt och slukade Borgenströmska och Mannelinska gårdarna, Hägglunds och Vågmans hus, sedermera Vexelbankens lokal, Wolffska huset, kyrkan och hela denna tätbebyggda del av staden.

Förödelserna var snabb och skoningslös. Elden rörde sig inte bara med vinden utan även mot den och i sidled. Redan klockan sju på kvällen återstod av hela Vasa endast länslasarettet, häktet, den ryska kyrkan, samt ett fåtal karakteristiska byggnader på södra sidan av hovrättsallén. Därutöver räddades ett tiotal mindre gårdar – helt eller delvis – men framför allt undkom hovrättshuset, stadens stolthet, uppfört under Gustav III:s tid.

Bland det som förlorades fanns rådhuset, vexelbanken, gymnasielokalen, de högre elementarskolorna, realskolan, den vackra kyrkan (altartavlan räddades dock), societetshuset och länsstyrelsens dåvarande lokaler i Eoschierska huset – där arkiven gick förlorade, liksom dokument från rådhuset och skolan. Endast en liten del av gymnasiebiblioteket och samlingarna räddades. Oerhörda mängder lösöre gick förlorade – i husen, på gatorna, i slädar, i samband med räddningsförsök och genom stölder. Kronomagasinet räddades. Stora varulager, kontanter, handelsböcker, bokhandelslager och större delen av tryckeriets tillgångar förintades.

Tre dödsoffer är kända: en rysk barberare, en arbetare och en äldre kvinna. Flera soldater saknas. Förvirringen var stor – liksom uppoffringen, hjälpsamheten och patriotismen. Från alla håll strömmade hjälpsändningar in, i synnerhet livsmedel.

Vasa låg öde. Husen var så grundligt förstörda att knappt en stock stod kvar. Rök steg fortfarande ur markens mossor och fyllning. Hundratals nakna skorstenar reste sig som gravstenar på en kyrkogård – ett minne som inte lätt förgätas. De flesta invånare hade flytt. Endast en tiondel av den tidigare så livaktiga befolkningen stannade kvar. De övriga bivackerade på Brandö och i kringliggande byar.

Må Gud och ett medkännande folk hjälpa det olycksdrabbade Vasa!

En annan samtida skribent skrev:

Under de tolv år som gått sedan Fredrikshamn förstördes hade Finland vaggats in i en känsla av säkerhet. När man årligen läste om brandstodsbolagets stigande vinster och de få tusen rubel som utbetalats för skador, började man tro att moderna byggnormer och förbättrade brandskyddsåtgärder gett oss full trygghet. Städerna glömde nästan faran, och den en gång så ivriga organisationen av brandkårer hade stannat av.

Då kom naturens makt med ett varnande tecken och förintade Björneborg. En fruktansvärd olycka, sade man – men även en ovanlig sådan, tillade man. Bara en samverkan av de mest exceptionella omständigheter kunde ha orsakat en sådan katastrof, menade de som litade mest på tidens teknik.

Gud behövde endast ge ett tecken till. Två månader och tolv dagar efter Björneborgs förödelse kom katastrofen över Vasa. Mitt på dagen, en vardag, mitt i det livligaste vardagslivet, slog den röda fågeln (elden) ner på ett fredligt tak. Nio timmar senare var det gamla Vasa – en stad som aldrig förr brunnit – en rykande ruin.

Katastrofen kom så hastigt att många endast hann rädda sina liv. Elden var så våldsam, torkan så extrem, att en enda gnista kunde antända stora byggnader i närheten. Ingen storm rådde, endast måttlig vind. Men luften var så het och torr att halvt brunna papper, blad från psalmböcker, metallskrot och till och med förkolnade sedlar senare samma dag regnade ner i Vörå, Oravais och byar så långt som sex till sju mil från brandplatsen. Lågorna syntes fyra och en halv mil bort – mitt på ljusa dagen.

Det första fotografiet i Finland hade tagits tio år tidigare men det fanns säkerligen inga kameror i Vasa denna ödesdigra dag. De första färgfotografierna togs först på 1940-talet. De bilder som här finns publicerade är rekonstruktioner för hur det kunde se ut i Vasa den 3 augusti år 1852, gjorda av AI.

Ensimmäinen valokuva Suomessa oli otettu kymmenen vuotta aiemmin, mutta Vaasassa ei tuona kohtalokkaana päivänä varmasti ollut kameroita. Ensimmäiset värivalokuvat otettiin vasta 1940-luvulla.

Tässä julkaistut kuvat ovat tekoälyn tekemiä rekonstruktioita siitä, miltä Vaasa on saattanut näyttää 3. elokuuta 1852.

The first photograph in Finland had been taken ten years earlier, but there were certainly no cameras in Vaasa on that fateful day. The first color photographs were not taken until the 1940s. The images published here are reconstructions of what Vaasa might have looked like on August 3, 1852, made by AI.

Vaasan kaupungin palo vuonna 1852

Takautuva katsaus 50 vuoden takaa, julkaistu alun perin Brandluren-lehdessä vuonna 1902, nyt modernilla suomella.

Harva suomalainen kaupunki on säästynyt tulen tuholta, ja suurimpiin katastrofeihin kuuluu epäilemättä Vaasan palo viisikymmentä vuotta sitten. Uskomme, että lukija löytää mielenkiintoa seuraavasta kuvauksesta, joka julkaistiin aikansa lehdistössä:

Tuskin oli Porin palon savut ehtineet hälventyä*, kun uusi, yhtä kauhea ja tuhoisa onnettomuus pyyhkäisi pois jälleen yhden Suomen kukoistavista kaupungeista. Tiistaina 3. elokuuta 1852 sää oli helteinen ja pilvetön. Kevyt lounaismyrsky, joka voimistui päivän kuluessa länsituuleksi, puhalsi kaupungin yli, kun tuli syttyi hieman ennen kello 10 aamupäivällä raatimies Aurénin kaksikerroksisessa puutalossa Kauppakadun varrella – kaupungin tiheimmin rakennetussa korttelissa, jota ympäröivät samanlaiset puurakennukset. Tuli sai alkunsa, kun palvelustyttö yritti savustaa navetasta karpäsiä heittämällä hehkuvia tiiliä tyhjään tervatynnyriin, joka syttyi tuleen. Kauhussaan tyttö kantoi palavana roihuavan tynnyrin ulos paikkaan, jossa olleet oljet ja akat tekivät tulta nopeasti.

Kesä oli poikkeuksellisen kuuma ja kuiva. Metsäpalot riehuvat kymmenien kilometrien säteellä – Vöyriltä pohjoisessa aina Kristiinankaupunkiin saakka etelässä. Kun Vaasan palo alkoi, pelättiin heti, että tuulen suuntaan jäävä osa kaupungista olisi menetetty. Vesipula oli akuutti, sillä suurin osa kaivoista oli kuivunut. Kaikista yrityksistä huolimatta sammuttaminen oli turhaa. Tuli eteni nopeasti, tuhosi Borgenströmin ja Mannelinin talot, Hägglundin ja Vaakmannin talot – nykyisen Vekselipankin paikalla – sekä Wolffin talon, kirkon ja koko tämän tiheästi rakennetun alueen.

Tuho eteni nopeasti ja säälimättä. Tuli levisi paitisi tuulen mukana myös sitä vastaan ja sivusuunnassa. Jo kello seitsemän illalla Vaasasta oli jäljellä vain lääninsairaala, vankila, ortodoksinen kirkko ja muutamia rakennuksia hovioikeuspuistikon eteläpuolella. Hovioikeuden talo, kaupungin ylpeys, rakennettu Kustaa III:n aikana, säilyi.

Muun muassa seuraavat rakennukset tuhoutuivat: raatihuone, vekselipankki, lukion ja yläalkeiskoulun tilat, reaalikoulu, kaunis kirkko (alttaritaulu kuitenkin pelastettiin), seuraintalo ja lääninhallituksen silloiset tilat Eoschierin talossa – jossa arkistot tuhoutuivat, samoin kuin raatihuoneen ja koulun asiakirjat. Vain pieni osa lukion kirjastosta ja kokoelmista pelastui. Valtavat määrät irtainta omaisuutta katosivat – rakennuksissa, kaduilla,

reissä, pelastusyrityksissä ja varkauksissa. Kruununmakasiini säilyi. Suuret tavaravarastot, käteiset rahat, liikekirjat, kirjakaupan varasto ja suurin osa painotalon omaisuudesta tuhoutuivat.

Kolme kuolonuhria tunnetaan: venäläinen parturi, työmies ja vanha nainen. Useita sotilaita jäi kadoksiin. Sekasorto oli valtava – mutta samoin uhrautuvaisuus, avuliaisuus ja isänmaanrakkaus. Kaikista suunnista tuli apua – etenkin ruokatarvikkeita.

Vaasa jäi autioksi. Talot olivat niin perin pohjin tuhoutuja, ettei juuri tukkejakaan jäänyt pystyyn. Maasta kohosi edelleen savua sammalten ja täytemaiden läpi. Satoja palaneita savupiippuja seisoi kuin hautakivet suurkaupungin kalmistossa – muisto, jota ei unohdeta. Suurin osa väestöstä pakeni. Vain kymmenesosa entisestä väkirikkaasta kaupungista jäi. Loput leiriytyivät Palosaarelle ja ympäröiviin kyliin.

Jumala ja kansan myötätunto auttakoot onnetonta Vaasaa!

Toinen aikalaiskirjoittaja totesi:

Kahdessatoista vuodessa, jotka olivat kuluneet Haminan tuhosta, Suomi oli vaipunut turvallisuuden tunteeseen. Kun joka vuosi luettiin palovakuutusyhtiöiden kasvavista voitoista ja vain muutamasta tuhannesta ruplasta, jotka maksettiin korvauksina, alettiin uskoa, että nykyaikaiset rakennusmääräykset ja parempi palontorjunta olivat tehneet meistä turvassa olevia. Kaupungit unohtivat lähes vaaran, ja palokuntien aikoinaan innokas järjestäminen oli pysähtynyt.

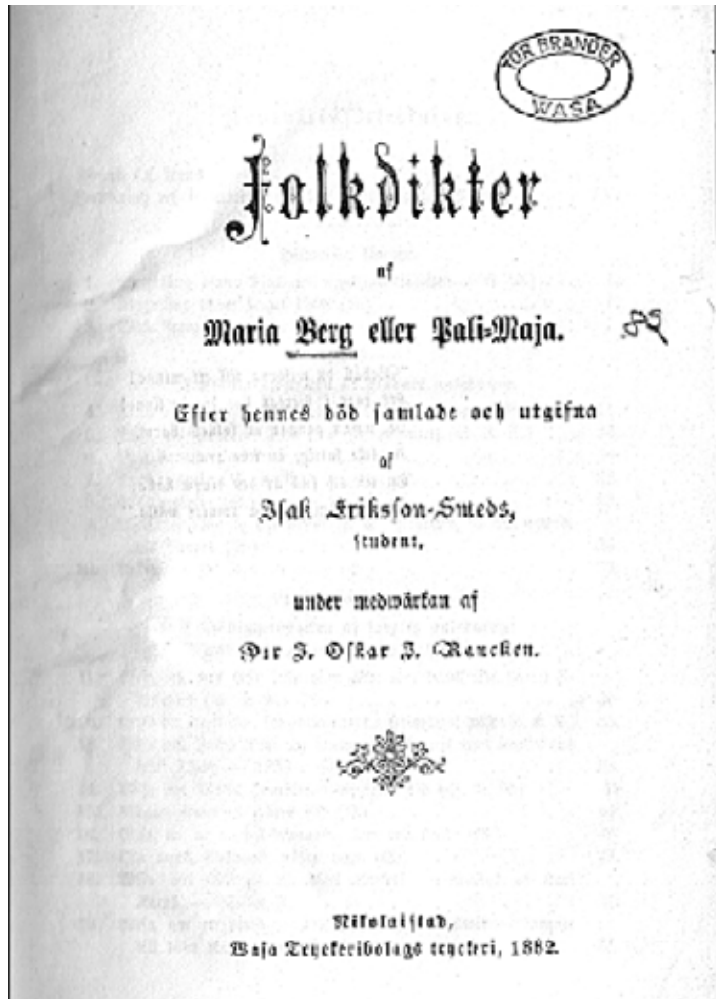
Silloin luonto antoi varoituksen ja tuhosi Porin. Hirvittävä onnettomuus, sanottiin – mutta harvinainen sellainen, lisättiin. Vain poikkeuksellisten olosuhteiden yhdistelmä saattoi aiheuttaa sellaisen katastrofin, ajattelivat ne, jotka eniten uskoivat aikansa tekniikkaan.

Jumala antoi vielä toisen merkin. Kaksi kuukautta ja kaksitoista päivää Porin tuhon jälkeen katastrofi kohtasi Vaasan. Keskellä päivää, arkipäivänä, kaupungin vilkkaimpaan aikaan, laskeutui punainen lintu (tuli) rauhallisen katon päälle. Yhdeksän tuntia myöhemmin oli vanha Vaasa – kaupunki, joka ei ollut koskaan aiemmin palanut – savuava rauniokasa.

Onnettomuus iski niin äkkiä, että monet ehtivät pelastaa vain henkensä. Tuli oli niin rajua, kuivuus niin ankara, että yksi kipinä saattoi sytyttää suuriakin rakennuksia. Myrskyä ei ollut – vain kohtalainen tuuli. Mutta ilma oli niin kuumaa ja kuivaa, että puoliksi palaneet paperit, virsikirjan lehdet, metallinkappaleet ja jopa hiiltyneet setelit laskeutuivat sinä päivänä Vöyrille, Oravaisiin ja kyliin jopa 60–70 kilometrin päässä palopaikasta. Liekit näkyivät 45 kilometrin päästä – keskellä kirkasta päivää.

Pali-Maja ja runo Wasan kaupungin tulipalosta

Hänen mukaansa tuli oli Jumalan rangaistus ihmiskunnan synneistä – ja monet hänen aikalaisistaan, papit mukaan lukien, olivat luultavasti samaa mieltä.

Marie Johansdotter Berg, joka tunnetaan salanimellä Pali-Maja, syntyi 10. joulukuuta 1784 Palissa, maatilar ryhmässä Österlandsvägen varrella Pörtomissa. Hänen isänsä Johan Hansson Uppgård oli muuttanut Pörtomille Närpiön Pjelasista mentyään naimisiin Maria Greta Uppgårdin kanssa ja omistetuksi puolet Uppgård-nimisestä tilasta. Kun kotitila vaihtui, perhe joutui muuttamaan niitylle nimeltä Pala tai Pali, nimi elää tähän päivään asti. Perheessä oli 14 lasta, joista 9 selvisi aikuisuuteen. Isak Smeds kertoo perheestä vuonna 1882 julkaistussa runokirjassa: ”Kaikilla lapsilla oli viisas pää ja iloinen halu oppia kaikki, mitä heidän mieleensä tuli.”

Hän kuoli 11. lokakuuta 1867 Närpiössä. Aikanaan hän oli maamme tuotteliain naisrunoilija.

Hän oli aikanaan yksi Närpiön alueen arvostetuimmista ihmisistä. Vuonna 1882 julkaistiin kirja, joka sisälsi löydetty runot, ja sen esipuheessa lehtori Isak Smeds Petalaxista kirjoittaa: ”Runoilija, jonka lauluja epäilemättä lauletaan yleisimmin koko Pohjanmaalla ja jota kuulin lapsuudessani kotimaassani niin suurella

ihailulla ja kunnioituksella.”

Pali-Majin on täytynyt olla erittäin lahjakas, sillä hänestä tuli jo 18-vuotiaana ”koulumestari” ja siinä roolissa hän vastasi lasten kasvatuksesta monissa Närpiön kylissä. Jo 18-vuotiaana hän alkoi kirjoittaa runoja. 20-vuotiaana hän vieraili Tukholmassa, matka lähti veneellä Närpiöstä. Hänen matkatovereidensa kerrotaan kuvailleen häntä ”laululinnuksi”.

Vaasan tulipalo ja kansan valitus

Yksi Palis-Majan tunnetuimmista runoista kertoo suuresta Vaasan tulipalosta 3. elokuuta 1852, jolloin lähes koko kaupunki tuhoutui tulipalossa. Tulipalo on yksi Suomen suurimmista kaupunkipaloista, ja yli 2500 ihmistä jäi kodittomiksi. Useita kuoli, kokonaisia naapurustoja tuhoutui tuhaksi ja kirkkoja ja kouluja tuhoitiin. Hän kirjoitti runon lohduttaakseen kaikkia niitä, jotka ovat jääneet kodittomiksi hirvittävän tulipalon vuoksi

Palis-Majan runo tästä tapahtumasta, ”Wasan kaupungin tulipalo”, on ainutlaatuinen dokumentti ajastaan. Vahvoilla uskonnollisilla kuvilla hän kuvailee ihmisten epätoivoa, tulipaloa pakenevia lapsia, kirkonkellojen putoamista ja vihaisen Jumalan rankaisemaa kaupunkia. Pali-Maja oli syvästi tietoinen siitä syntisestä elämästä, jota Vaasassa elettiin ennen tulipaloa. Viihde kukoisti, tavernoja oli runsaasti, tansseja järjestettiin yksi toisensa jälkeen, kiertävät teatteriryhmät ilahduttivat kaupunkilaisia. Hänen mukaansa tuli oli Jumalan rangaistus ihmiskunnan synneistä – ja monet hänen aikalaisistaan, papit mukaan lukien, olivat luultavasti samaa mieltä.

Samalla hän vetoaa Jumalan armoon, vaatii parannusta ja solidaarisuutta apua tarvitsevia kohtaan. Se on runo, joka sekä suree että kehottaa – se on yhtä paljon esirukousta kuin kansan kollektiivista valitusta.

Tässä on Pali-Majan runo Vaasan kaupungin tulipalosta (oma käännöksemme), täydennettynä kommentteilla jokaiseen säkeeseen:

Jumalani, kaiken hyvän lähde,
minä lankean nöyrästi eteesi.
Anna huokausteni tulla kuulluiksi –
minä rukoilen Jeesuksen nimessä.
Oi Pyhä Henki, rukoile puolestani,
jotta rukoukseni kuultaisiin.

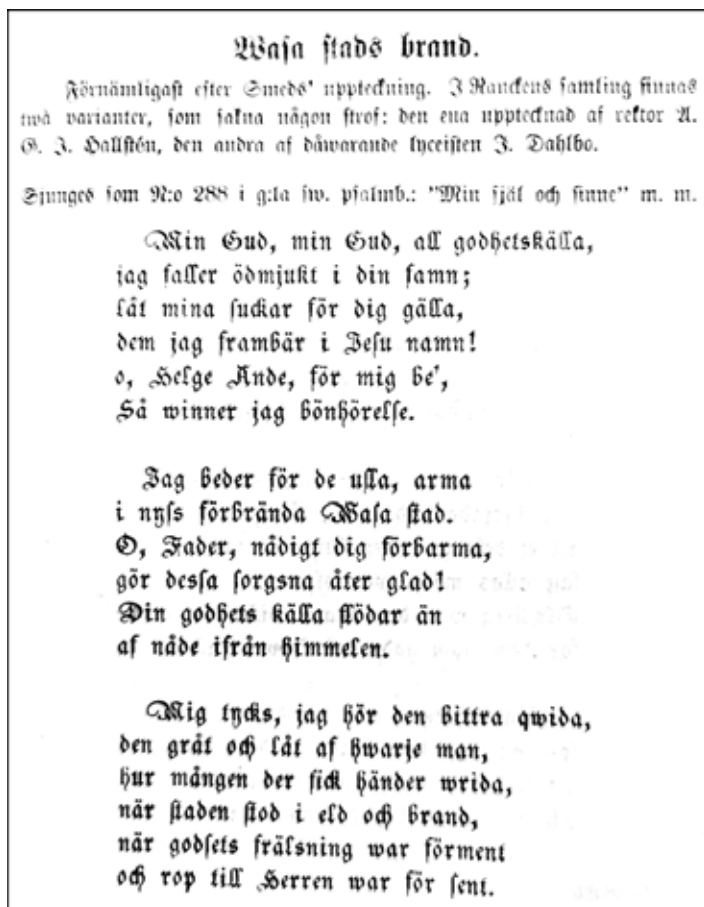
□ Selitys:

Runo alkaa henkilökohtaisella rukouksella. Puhuja tunnustaa Jumalan hyvyyden ja oman pienuutensa. Jeesuksen nimessä rukoileminen on kristillinen traditio, ja Pyhää Henkeä pyydetään avuksi viemään rukoukset Jumalalle. Sävy on hartaan nöyrä.

Minä rukoilen niiden puolesta,
jotka ovat köyhiä ja murtuneita
palaneessa Vaasan kaupungissa.
Oi Isä, osoita jälleen armosi –
käännä heidän surunsa iloksi.
Hyvyytesi virtaa yhä
taivaan iankaikkisesta lähteestä.

□ *Selitys:*

Rukous laajenee koko kaupungin väestön puolesta. Vaasan palo (1852) on taustana, ja puhuja pyytää Jumalan armoa ja lohtua heille, jotka ovat menettäneet kaiken. Jumalan armo on kuin ehtymätön taivaan lähde.

Tuntuu kuin kuulisin katkerat valitukset,
itkun jokaisen ihmisen huulilta.
Niin moni joutui vääntämään kätensä epätoivos-
sa
kun kaupunki oli liekeissä –
kun toivo omaisuuden pelastamisesta haihtui
ja huudot Jumalalle tulivat liian myöhään.

□ *Selitys:*

Tässä puhujan empatia nousee esiin: hän eläytyy katastrofiin niin voimakkaasti, että kokee kuulevansa valitukset. Tunnelma on täynnä epätoivoa ja katkeruutta – avuttomuutta tulen edessä.

Pienet lapset, jotka juuri olivat oppineet kävele-
mään,
jouduttiin äkkiä vetämään pois tulesta.
Vauvat, jotka nukkuivat kehdoissaan,
pakenivat samassa kauhussa –
heidän sänkynsä avoimen taivaan alla
oli kaikki, mitä heille jäi.

□ *Selitys:*

Säkeistö kuvaa erityisesti lasten kohtaloa. He menettivät kotinsa ja joutuivat pakenemaan liekkejä – usein vanhempien käsivarsilla. Tuo "avoin taivas" symboloi täydellistä kodittomuutta ja turvattomuutta.

Vanhukset harmaine hiuksineen
eivät olleet koskaan nähneet tällaista hätää.
Tulen voima nieli kaiken,
ja monet menettivät henkensä –
ne, jotka yrittivät pelastaa sekä omaisuutensa että
sielunsa,
joutuivat itse liekkien saaliiksi.

□ *Selitys:*

Vanhimmatkaan eivät olleet kokeneet vastaavaa. Tulipalo kuvataan hallitsemattomana voimana, joka tuhosi sekä aineelliset että hengelliset arvot. Traagisuus korostuu: ihmiset kuolivat yrittäessään pelastaa sekä omaisuutensa että elämänsä.

Huutoja kuului joka puolelta –
ihmisten ja eläinten suista,
kaikki avuttoman hädän keskeltä.
Viaton eläin ei ollut tehnyt syntiä,
mutta sekin joutui kärsimään
ihmisen rikoksista Jumalaa vastaan.

□ *Selitys:*

Tässä runoilija ottaa teologisen näkökulman: koko luomakunta kärsii ihmisen syntien tähden. Eläimet kuvataan viattomina uhreina. Tämä alleviivaa tapahtuman traagisuutta ja tuo siihen universaalin sävyn.

Tulen voimaa ei voitu pysäyttää.
Se levisi niin nopeasti ja rajusti,
ettei ihmisen ponnisteluilla ollut mahdollisuuksia.
Totisesti – onneton oli se päivä,
jolloin niin moni menetti kaiken.

□ *Selitys:*

Tässä säkeistössä tuli saa lähes mytologisen voiman – ihmisen keinot eivät riitä sen pysäyttämiseen. Runoilija kuvaa palopäivää kohtalokkaana, peruuttamattomana hetkenä historiassa.

Kaikki tämä kurjuus –
nähdä kotinsa ja omaisuutensa palavan,
nähdä muurien sortuvan tuhkaksi
eikä tietää,
missä voisi levätä yön tullen.

□ *Selitys:*

Tässä korostetaan kodin merkitystä – ei vain rakennuksena, vaan turvapaikkana. Kodin menetys on myös identiteetin ja ihmisarvon menetystä. Yön kylmyys ja pimeys korostavat turvattomuutta.

Kuinka sydäntä särkevää oli
kun kirkonkellot putosivat tornista –
ikään kuin enkelitkin olisivat itkeneet
kun Jumala vihassaan
salli pyhäkön palaa
eikä lähettänyt suojaa ylhäältä.

□ *Selitys:*

Symbolisesti merkittävä säkeistö: kirkonkellojen sortuminen kuvaa hengellisen maailman järkkymistä. Jumalan viha nähdään syynä siihen, ettei kirkkoa suojeltu. Tämä tuo mukaan Vanhan testamentin tuomion sävyjä.

Sinä Vaasa, maan kruunu,
joka äsken loistit koko komeudessasi –
oletko menettänyt uskosi Jumalaan?
Onko ylimielisyytesi saanut sinut unohtamaan,
että Jumala ei siedä ylpeyttä
ja antaa vihansa maljan vuotaa yli?

□ *Selitys:*

Tässä esitetään moraalinen ja hengellinen syytös: oliko Vaasa liian ylpeä, liian maallinen? Runoilija käyttää profeetallista kieltä, jossa Jumalan tuomio kohtaa ne, jotka hylkäävät nöyryyden.

Eikö siellä ollut viittä vanhurskasta,
jonka rukoukset olisivat voineet pelastaa sinut?
Vanhurskaiden rukous
voi pysäyttää jopa tulen voiman –
kyllä, jopa vielä suuremmassa hädässä.

□ *Selitys:*

Viittaus Raamatun kertomukseen Sodoman kaupungista (1. Moos. 18). Jumala olisi säästänyt kaupungin, jos siellä olisi ollut edes kymmenen vanhurskasta.

Kyllä repii sydäntä
nähdä lasten kulkevan kodittomina.
Oi Jumala, sinä joka tunnet kaikki kyynleet –
älä anna heidän jäädä ilman suojaa.
Anna heille koti ja turva,
niille, jotka nyt kärsivät puutteesta.

□ *Selitys:*

Palataan lasten kohtaloon – nyt rukouksessa pyydetään konkreettista apua: koti, turva, ruokaa. Jumalaa kutsutaan ”kyynelten tuntijaksi”, mikä tuo säkeistöön hellää myötätuntoa.

Se sydän, jota ei kosketa
eikä tahdo antaa apua,
ei voi myöskään odottaa
apua omassa hädässään.
Sillä Herra kohtaa jokaisen ihmisen –
olkoon hän miten rikas tahansa.

□ *Selitys:*

Tässä runoilija muistuttaa kuulijaa vastuusta: jos emme auta hädässä olevia, emme voi odottaa apua itse. Jumala kohtelee kaikkia – myös rikkaita – oikeudenmukaisesti.

Nyt päätän nämä surulliset säkeet,
jotka on kirjoitettu kyynelsilmin,
syvällä rukouksella Jumalan puoleen,
joka omistaa kaiken rikkauden:
Auta ahdingossa olevia heidän vaikeuksissaan
ja anna heille jälleen jokapäiväinen leipänsä.

□ *Selitys:*

Lopuksi runoilija palaa rukoukseen. Vaikka runo on surullinen, se päättyy toivoon: pyyntöön, että Jumala auttaisi kärsiviä ja täyttäisi heidän perustarpeensa. Viimeinen säe muistuttaa Isä meidän -rukouksen sanomaa.

The Great Fire of Vaasa in 1852

Looking back fifty years later – originally published in the magazine Brandluren in 1902, now in modern English.

Few towns in Finland have been spared from the ravages of fire, and among the worst disasters stands the great fire of Vaasa, which occurred fifty years ago. We believe readers will find the following account—originally published in the press of that time—both interesting and moving:

Hardly had the smoke from the great fire in Pori cleared* when another, equally dreadful calamity struck and wiped out yet another thriving Finnish town. On Tuesday, August 3, 1852, the weather was hot and cloudless. A light southwesterly breeze, growing stronger as the day went on, swept through the town when a fire broke out shortly before 10 a.m. in the two-storey wooden house of Councillor Aurén on Kauppakatu—right in the town's most densely built block, surrounded by similar wooden houses. The fire began when a maid attempted to smoke flies out of the cowshed by throwing glowing bricks into an empty tar barrel, which caught fire. In panic, she carried the burning barrel outside, placing it among hay and old baskets—materials that ignited instantly.

That summer was unusually dry and hot. Forest fires raged over a vast area, from Vöyri in the north to Kristiinankaupunki in the south. As soon as the fire began in Vaasa, people feared that the entire downwind part of the town was lost. Water was scarce—most wells had dried up. All efforts to extinguish the fire were in vain. The flames advanced rapidly, consuming the homes of Borgenström and Mannelin, the Hägglund and Vaakman houses (on the current site of the Exchange Bank), and the residence of merchant Wolff, the church, and the entire neighborhood.

The fire spread with terrifying speed and ferocity, moving not only in the direction of the wind but also against it and sideways. By 7 p.m., virtually all of Vaasa had been reduced to ashes, except for the county hospital, the prison, the Orthodox church, and a few buildings south of the Court of Appeal park. The Court of Appeal building—the town's pride, built during the reign of Gustav III—survived.

The following notable buildings were destroyed: the town hall, the Exchange Bank, the upper secondary school and its associated institutions, the real school, the beautiful church (although the altarpiece was saved), the Society House, and the governor's office (then located in the Eoschier residence), where the archives were lost, along with the records of the town council and the schools. Only a small portion of the school lib-

rary and its collections was saved. Vast quantities of personal property vanished—inside houses, on streets, in carts, during rescue attempts and looting. The government granary remained standing. But major commercial stockpiles, cash, accounting books, the contents of the bookshop, and much of the printing press's inventory were lost.

Three deaths were recorded: a Russian barber, a laborer, and an elderly woman. Several soldiers went missing. The chaos was overwhelming—but so too were the selflessness, helpfulness, and patriotic spirit that arose. Aid poured in from all directions—especially food supplies.

Vaasa was left desolate. The destruction was so complete that barely any timber remained standing. Smoke continued to rise from the soil, from moss and debris. Hundreds of scorched chimneys stood like gravestones in a cemetery of a once-thriving town—a sight not soon forgotten. Most of the population fled. Only a tenth of the former inhabitants remained. The rest took refuge in Palosaari and the surrounding countryside.

God and the compassion of the people, may they help poor Vaasa!

Another contemporary writer remarked:

“In the twelve years that had passed since the destruction of Hamina, Finland had grown complacent. Each year, as the fire insurance companies reported rising profits and only a few thousand rubles paid in damages, people began to believe that modern building regulations and improved fire protection had made our towns safe. Cities almost forgot the danger entirely, and the early enthusiasm for organized fire brigades had faded.

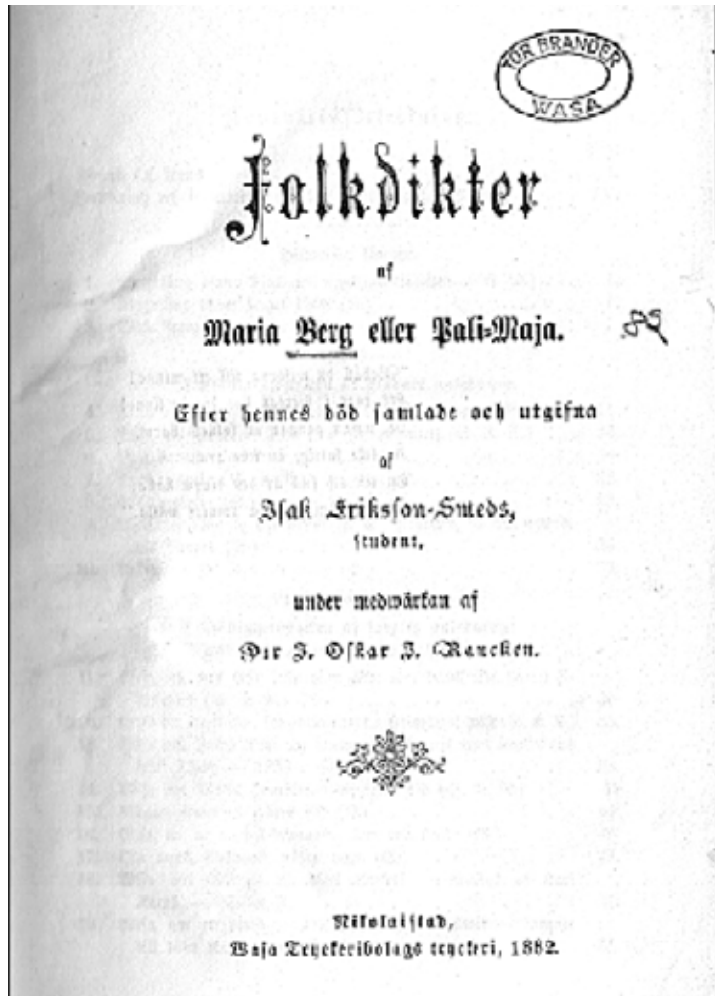
Then nature gave us a warning and destroyed Pori. A terrible misfortune, people said—but a rare one, they added. Only an extraordinary combination of factors could cause such a disaster, believed those who had the greatest faith in modernity.

But God gave a second sign. Two months and twelve days after the fall of Pori, disaster struck Vaasa. In broad daylight, in the middle of a workday, at the busiest hour of town life, the red bird (fire) landed on a quiet rooftop. Nine hours later, Old Vaasa—a town that had never burned before—was nothing but a smoking ruin.

The fire came so suddenly that many escaped only with their lives. It was so fierce, and the drought so extreme, that a single spark could ignite entire buildings. There was no storm—just a steady breeze. But the air was so dry and hot that half-burnt papers, hymnal pages, scraps of metal, and even charred banknotes floated as far as Vöyri, Oravais, and villages 60 to 70 kilometers from the site of the fire. The flames were visible from 45 kilometers away—even in broad daylight.”

Pali-Maja och dikten om Vasa Stads brand

Enligt henne var branden Guds straff för människornas synder – och många av hennes samtida, inklusive prästerskapet, var nog av samma åsikt.

Marie Johansdotter Berg, känd under sin pseudonym Pali-Maja, föddes den 10 december 1784 i Pali, en gårdsgrupp vid Österlandsvägen i Pörtom. Hennes far, Johan Hansson Uppgård, hade flyttat till Pörtom från Pjela i Närpes, sedan han gift sig med Maria Greta Uppgård och därmed blivit ägare till hälften av ett hemman med namnet Uppgård. Då hemmanet skiftades fick familjen flytta till en äng med namnet Pala eller Pali, ett namn som lever kvar ännu i vår tid. Familjen hade 14 barn, varav 9 klarade sig till vuxen ålder. Isak Smeds berättar om familjen i den diktbok som publicerades år 1882: "Alla barnen var utrustade med klokt huvud och lyckliga anlag att lära allt vad som föll dem i hågen."

Hon avled den 11 oktober 1867 i Närpes. Hon var på sin tid den mest produktiva kvinnliga poeten i vårt land.

På sin tid var hon en av de mest aktade personerna i Närpesnejden. År 1882 publicerades en bok innehållande de dikter som återfunnits och i förordet till denna skriver lektor Isak Smeds från Petalax: "Den skaldinna, vars visor otvivelaktigt allmännast sjungas över hela

Österbotten och vilken jag i barndomen i min hembygd hört med så stor beundrad och aktning omtalas."

Pali-Maj måste nog ha varit väldigt begåvad, för redan som 18-åring blev hon "skolmästarinna" och i den rollen handhade hon undervisningen av barn i många byar i Närpes. Redan som 18-åring började hon skriva dikter. Som 20-åring besökte hon Stockholm, en resa som gick med båt från Närpes. Hennes medresenärer lär ha betecknat henne som en "sångfågel".

Vasa brand och folkets klagan

En av Pali-Majas mest kända dikter handlar om den stora Vasa-branden den 3 augusti 1852, då nästan hela staden förstördes av eld. Branden är en av Finlands största stadsbränder, och över 2500 personer blev hemlösa. Flera dog, hela kvarter lades i aska och kyrkor samt skolor förstördes. Dikten skrev hon för att trösta alla de som blivit hemlösa på grund av den hemska branden

Pali-Majas dikt över denna händelse, "Vasa stads brand", är ett unikt tidsdokument. I starka religiösa bilder beskriver hon människornas förtvivlan, barn som flyr från elden, kyrkklockor som faller, och en stad som straffas av en vredgad Gud. Pali-Maja var djupt medveten om det syndiga liv som fördes i Vasa före branden. Nöjeslivet blomstrade, krogarna var många, danser ordnades en efter annan, resande teatersällskap förnöjde stadsborna. Enligt henne var branden Guds straff för människornas synder – och många av hennes samtida, inklusive prästerskapet, var nog av samma åsikt.

Samtidigt vädjar hon till Guds barmhärtighet, uppmanar till omvändelse och solidaritet med de nödställda. Det är en dikt som både sörjer och förmanar – den är lika mycket förbön som folkets kollektiva klagan.

Här är Pali-Majas dikt om Vasa stads brand och våra egna kommentarer till varje vers:

Min Gud, min gud, all godhetskälla
Jag faller ödmjukt i din famn;
Låt mina suckar för dig gälla,
Dem jag frambär i Jesu namn!
O, Helge Ande, för mig be',
Så vinner jag bönhörelse.

□ Kommentar:

Dikten inleds som en bön. Talaren erkänner Guds godhet och sin egen ödmjukhet. Hon ber i Jesu namn, enligt kristen tradition, och vädjar till den Helige Ande att föra hennes böner vidare. Detta sätter tonen för en djup religiös meditation.

Jag beder för de usla, arma

I nyss förbrända Wasa stad.
O, Fader, nådigt dig förbarma,
gör dessa sorgsna åter glad!
Din godhets källa flödar än
Af nåde ifrån himmelen.

□ *Kommentar:*

Här blir bönen kollektiv – den gäller de drabbade i den brunna staden Vasa. Talaren hoppas på nåd och återupprättelse för de lidande. Guds barmhärtighet beskrivs som en evig källa som fortfarande flödar från himlen.

Mig tycks, jag hör den bittra Qwida,
Den gråt och tår av hvarje man,
Hur mången der fick händer wrida,
när staden stod i eld och brand,
när godsets räddning var förment
och rop till Herren var försent.

□ *Kommentar:*

Dikten övergår till en nästan profetisk återgivning av katastrofen. Talaren "hör" folkets skrik – ett poetiskt uttryck för empatisk inlevelse. Paniken och hopplösheten skildras starkt, liksom hur snabbt elden förstörde allt hopp.

De späda barn, på golfwet gingo,
Blefw hastigt undan elden ryckt;
De sofwande i waggan fingo
åtnjuta samma swära flykt
en bädda under himlen bar
war nu de rum, som woro qwar.

□ *Kommentar:*

En av de mest gripande verserna: barnens öde. Småbarn och spädbarn måste fly undan elden, vissa kanske i sömnen. Deras hem är nu bara den öppna himlen – en bild av hemlöshet och total förlust.

De gamla, som gråhåren bära,
ha aldrig sett en såpan nöd.
Ty eldens kraft månd allt förtära
och många människor blefwo död,
som tänkte rätta gods och lif,
men sjelf ett rof för elden blefw.

□ *Kommentar:*

Även de äldre drabbas – deras livserfarenhet räckte inte mot denna katastrof. Vissa försökte rädda både liv och egendom, men hann inte undan lågorna. Här anas en moralisk lärdom: människans ägodelar är förgängliga.

Wasa stads brand.

Körnämligast efter Smeds' uppteckning. I Raudens samling finnas två varianter, som sakna någon strof: den ena upptecknad af rektor A. O. J. Hallström, den andra af dåvarande lyceisten J. Dahlbo.

Spunget som No 288 i gila hw. psalmb.: "Min hjäl och frinne" m. m.

Min Gud, min Gud, all godhetskälla,
jag faller ödmjukt i din famn;
låt mina suckar för dig gälla,
dem jag frambär i Jesu namn!
o, Helge Ande, för mig be',
Så winner jag bönshörelse.

Jag beder för de usla, arma
i nyss förbrända Wasa stad.
O, Fader, nådigt dig förbarma,
gör dessa sorgsna åter glad!
Din godhets källa flödar än
af nåde ifrån himmelen.

Mig tycks, jag hör den bittra qwida,
den gråt och tår af hvarje man,
hur mången der fick händer wrida,
när staden stod i eld och brand,
när godsets frälsning war förment
och rop till Herren war för sent.

Der hördes skri af alla munnar,
Af människor och kreatur,
Som ömkeligt sin nöd förkunna.
Ej syndat ha de arma djur,
Men måste lida för de brott,
Som människor mot Gud begått.

□ *Kommentar:*

Versen lyfter ett teologiskt tema: hela skapelsen lider av människans synd. Även oskyldiga djur skriker i nöd, vilket förstärker diktens känsla av kosmisk rättvisa och andlig skuld.

Ty eldens kraft ej kunde botas,
Han härjade med sådan fart,
Att ej dess grymhet kunde motas,
Fast allas möda war ospard.
Olycklig war den dagen wisst
för dem, som gods och lifwet mist,

□ *Kommentar:*

Branden framställs som en överväldigande kraft, ogenomtränglig för mänsklig motstånd. Olycksdagen lyfts fram som en historisk vändpunkt – där en hel stads liv raderades.

Elände öfwer allt elände,
Som nämnas kan bland jordens qwal,
Att se sitt hus och gods förbrände,
Och murar stå bland askans fall
och inte veta af det bo,

der man kan finna nattero!

□ *Kommentar:*

Diktens tema når sin emotionella kulmen. Hemlöshet, maktlöshet och rotlöshet skildras intensivt. Här talar talaren nästan som ett vittne, eller som någon som sett det själv.

Helt ömkeligt det mände låta,
När templets klockor föllo ned,
att sjelfwa englar kunde gråta,
när Gud i himlen war så wred,
att helgedomen stod i brand
och icke skyddas av Guds hand.

□ *Kommentar:*

Symbolikens höjdpunkt: när kyrkans klockor faller symboliserar det att även det heliga har drabbats. Guds vrede antyds – men också sorgen över att skyddet är borta.

Du Wasa stad, du landets krona,
som nyss i herrlig prydnad stod!
månn' du på Gud förlorat trona
och lefwat uti övermod,
när Gud, som sådant inte tål,
lät dig få dricka wredens skål?

□ *Kommentar:*

Nu kommer den profetiska anklagelsen: staden Vasa kanske har glömt Gud. Den var en juvel – men högmod och avfällighet har lett till straff. Här talar talaren nästan som en gammaltestamentlig profet.

Månn' der ej funnits fem rättfärdig',
Som kunnat något då förmå,
Hwars böner äro uti wärde.
Hos Gud, som alltid wäl förmår?
De kunna släcka eld och glöd,
Ja, om det wore större nöd.

□ *Kommentar:*

En tydlig hänvisning till berättelsen om Sodom i Bibeln (1 Mos 18), där Gud skulle ha skonat staden för tio rättfärdigas skull. Här frågas: fanns det inte ens fem rättfärdiga i Vasa?

Månn' det ej pressar gråt och tårar,
Att se sin' barn husvilla gå?
O Gud! Du plöjde djupa tårar,
Täck dem ingen, du, som förmår,
Och skaffa hus och boning wisst
Åt dem, som lida nöd och brist!

□ *Kommentar:*

Talaren återvänder till empati och bön. Fokus ligger nu på de barn som förlorat allt. Gud ombeds att ta ansvar där samhället sviker – en bön om trygghet och vardagens behov.

Det hjerta, som nu icke böjes,
Att gifwa dessa understöd,
Det borde aldrig mer förnöjas
Med någon hjälp uti sin nöd.
Ty herren träffar hwarje manm
Wor' han så riker som han kan.

Kommentar:

En kraftfull moralisk vers: de som inte hjälper de nödställda förlorar rätten till framtida hjälp. Här förs en social rättvisa in i den religiösa kontexten.

Jag slutar dessa sorgsna rader,
Som jag med tårar skrifvit har,
Med hjertlig förbön till Gud Fader,
Som rikedom inte spar;
Hjelp dessa usla i sin nöd
Och giv dem än sitt daglig' bröd!

Kommentar:

Dikten avslutas i bönens ton, liksom den började. En personlig vädjan för hela folkets skull. Den dagliga brödsbönen anknyter till Fader Vår – och kopplar därmed all nöd till det eviga behovet av Guds omsorg.

Prenumerationspris 3 Fmk. för-
utom portot.

Tilaushinta Smk. 3 ilman posti-
maksoa.

Byrå: Högbergsgatan
Toimisto: Korkeavuorenk. } 37. t. 1305.
Utgifvare o. redaktör **OSKAR EKMAN** Ulosantaja ja toimittaja.

Annonspis Fmk. 3 och 4 per ruta.
Ilmoitushinta Smk. 3 ja 4 ruu-
dusta.

Utgifves en gång i månaden.
Ilmestyy kerran kuukaudessa.

Vasa stads brand 1852.

Det är icke så få af Finlands städer, som elden ödelagt på ett skoningslöst sätt. En af de fasligaste hemsökelse i denna väg var den, som drabbade staden Vasa för 50 år sedan. Vi hafva trott det intressera läsaren att erfara en skildring af katastrofen, sådan den fans beskrifven i tidningsprässa på denna tid. Skildringen lyder:

Knapt har återskenet af Björneborgs lågor*) hunnit förblekna, innan en ny olycka, lika

*) Staden Björneborg förstördes genom eldsvåda den 22 maj samma år. Vi skola i nästa nummer redogöra för denna brand, hvilken tällar med den nu skildrade hvad hemsk ödeläggelse beträffar.

fruktansvärd, lika ödeläggande, bortsopat från jorden en annan af Finlands mest blomstrande städer.

Tisdagen den 3 augusti var en varm och molnfri dag. En lindrig sydväst, som mot middagen varierade med full västlig vind, blåste öfver Vasa, då klockan inemot 10 f. m. eld utbrast i Rådman Aurens tvåvåningshus vid Köpmangatan, beläget i den tätast bebyggda delen af staden och omgifven för det mesta af andra tvåvånings trädhus. Anledningen var enligt uppgift den, att en piga, i ändamål att röka ut flugor ur ladugården, lagt glödheta tegelstenar i en tom tjärtunna, som däraf fattade eld, hvarefter

Asfalt takfältfabrik *Hess. Pelander*
och asfalterings-
affär.
Helsingfors Fabiansgatan 8. telefon 2071.

Brandredskap, Jälatarpeita. Brandsprutor. Jäloruiskuja.

Slangar. Setkuja.

HELSINGFORS S. Esplanadg. 10. Aktiebolaget

Brandredskap, Jälatarpeita. A G R O S

Osakeyhtiö HELSINKI E. Esplanadink. 10.

Vasa brand i dagstidningarna omedelbart efter branden

Nyhetsförmedlingen vid denna tid var långsam. Telefon och telegraf fanns inte ännu, och människor transporterades med häst eller båt.

Den första nyheten om branden i Vasa publicerades 4 dagar efter branden i Finlands Allmänna Tidning. Inom några dagar efter detta publicerades mera ingående redogörelser för branden,

Finlands Allmänna Tidning den 7 augusti 1852

Åter en stad som brunnit. I går alton hitförde en stafett den nedslående underrättelsen att Wasa stad inom få (5 6) timmar blifvit lagd i aska. Elden utbröt tisdagen den 3 Aug. kl. 10 f. m. i uthusen till Rådm. Auréns gård. Hofrättshuset med dertill hörande byggnader, den påbegynta byggnaden för Guvernören och Länestyrelsen med sina materialförråd, Länets allm. sjukhus och KronoupplagsMagasinet, Läneshäktet samt Militärens proviantmagasin och krutförråd blefvo räddade.

Åbo Tidningar den 10 augusti 1852

Wasa brand.

”Wasa har totalt uppbrunnit”. Så ljöd det sorgliga budskapet härstädes i Åbo redan sistl. fredag, d. 6 Aug., just då ”friwilliga brandkorpsen” talrikt war församladt för anställande af öfningar. Snart spred sig detta rykte, som med någon resande blifwit hämtadt från Björneborg, hwarigenom staffetten från den uppbrunna staden till Helsingfors passerat, genom hela staden och utbredde sorgenhet och häpnad. Man wille ej tro denna gräsliga olycka, man sade att ryktet öfwerdref; men stundeligen kommo nya bekräftelser och i söndags blef det wißhet, då de med ångfartyget Storfursten från H:fors ankomne passagerarne berättade detsamma. I går anlände posten från Wasa och — man måste tro. Denna gamla stad, hwarest nyligen tusende lyckliga bodde och äflades, är nu en askhop. Wälståndet är inom några timmar förbytt i fattigdom, fattigdomen i armod, armodet i uselhet. — Dock wi wilja låta vår korresp. i den olyckliga staden sjelf tala.

Sistlidne tisdag, d. 3 Aug., kl. 3/ på XI löskom, på ännu hitintills outredd sätt, eld uti en uthusbyggnad af Rådmannen Auréns tätt bebyggda och midt i staden belägna gård och spred sig, inom få minuter till de derinwid befintliga, Handl. Mannelin och Brukspatron Wasastjerna tillhöriga gårdar. Genom den långwariga

torkan — under två månaders tid ha endast ett par, tre gånger små regnskurar fallit — hade stadens bygg nader till större delen äldriga och murkna hus, blifwit eldfängda likt tunder, och då staden deßutom på gammaldagswis war trängt och oregelbundet bygd, kunde, oaktadt brandredskaperna genast sattes i werksamhet, elde icke hämmas. Inom knappa trenne timmar stodo 3/:delar af staden i ljusan låga och, då all räddning befanns omöjlig, skyndade enhwar att se om sitt bohag. Ifrån gårdarne wid den rika Köpmansgatan, längs hwilken, såsom namnet redan säger, nästan alla handelsbodas med tillhörande warumagasiner woro belägna, kunde föga bergas; mången fick knappast det nödwändigaste undan elden. Det finnas handlande, som räkna sina förluster till 40, 20, 15, 10 tusen rubel s:r. Men sedan finnes det en stor mängd, som wisseligen icke kan skatta sina förluster i tusendetal, men för hwilka dock de flera eller färre hundrade rubel de förlorat, kunna wara kännbara, än för mången bland de förre deras högre summor, då desse som i alla fall hade sin redbaraste förmögenhet i far tyg, stadda på winstgifwande resor och således, så stort också ögonblickets twångsmål kan wara, likwäl ha större resurser att få sina skador reparerade.

Wärst medtagen torde ståndspersonsklassen wara, ty då de flesta af denna samhällsklasz woro för sommaren utflyttade på landet och således icke kunde widtaga några bergningsanstalter, förlorade mången totaliter all sin egendom. Sådant war åtminstone fallet med hela läroståndet. De bokförräder, mången till detta stånd hörande med möda och uppoffring under flera års tid lyckats samla och som, med afseende å hans andliga trefnad och fortkomst, utgjorde hans dyrbaraste tillhörighet, blef nu stoft och aska.

I allmänhet war bokförlusten i staden en bland de största: de nysz här etablerade unge Bokhandlarne och Boktryckarne Renquist & Saukko, hwilka ökat sitt af förre innehafwade inköpta boklager med betydliga requisitioner från utlandet och med mycken värma och drift tycktes börja handhafwa den så länge här negligerade bokrörelsen, förlorade nästan hela sitt bokförråd äfwensom tryckeriets alla pressar och större delen stilar.

Den ewärdelige smeden Ilmarinen har derföre också måstat tillswidare låta smidet hwila och icke ens kunnat ha den tillfredsställelsen att helst i brutna hammarslag få för fosterlandet utgjuta sin smärta. Gymnasiets bibliotek blef wäl räddadt ut på gatan, men uppbrann der till största delen i brist på tillräcklig och wälwillig bergningspersonal. Af samma anledning kunde också föga af Tekn. Realskolans dyrbara inventarier räddas; biblioteket som dock ännu ej hunnit blifwa särdeles rikt, sauverades emellertid. Äfwen andra publika inrättningar gjorde stora, till en del oersättliga förluster; såsom landskansliet och kontoret hela sitt arkiv och länelandtmäterikontoret öfwer hälften af sitt karteförråd. På akto-

Det enda som finns kvar av kyrkan är dessa ruiner

nen upphörde eldens härjningar, sedan nästan ingenting mer fanns att brinna; ty af hela det gamla Wasa återstå nu endast Hofrättshuset, fem gårdar wid Hofrättsalléen, Korsholms kronohäkte jemte par tre kojor i närheten af detta, den provisionela ryska kyrkan, högwaktens byggnad och fem andra hus å stadens yttersta westra linie närmast kanalen, de längst i norr belägna prestgårds- och Alkala fabriksbyggnader samt lasarettet.

Allt det öfriga hade inom 12 timmar blifwit en askhop, ifrån hwilken numera endast skorstenspiporna hemskt Staden ryker än, äfwensom rundt omkring tjocka rökpelare gifwa wid handen att också på landet elden fortgår i sina härjningar. Skog, obergad åker, lador, rior, boningshus omtalas stundeligen såsom af eld angripne eller nerbrunna. Så länge har sådant blifwit omnämndt, att det synes som skulle halfwa Wasa län denna sommar brinna upp. Den owanliga och gränslösa torkan har deßutom förstört äng och åker, isynnerhet wårsådden. Stadens förra personal (3,300 personer) är nu spridd dels i närbelägna lador och magasiner, (mången bivouakerar också allt ännu på marken), dels i närmaste byar.

Helsingfors tidningar den 11 augusti 1852

Wasa stad är härjad af brand. I fredags sent på aftonen anlände detta nya olycksbud med stafett till Helsingfors. Elden utbröt d. 3 Aug. kl. 10 f. m. och inom få timmar war den blomstrande staden till största delen lagd i aska. Wi äro i tillfälle att längre fram i bladet meddela direkta underrättelser om den förfärliga olyckan. — Wasa är i Allmänna Brandstodsbolaget försäkrad för omkring 180,000 rubel silfwer. Anteckningslista till de brandskadades bistånd är tillgänglig i boklådan wid senatstorget. Wi upprepa en förut gjord erinran: Att hjälpa snart är att hjälpa dubbelt.

Konsert till förmån för de brandskadade i Wasa gifwes härstädes nästa lördag i stadens nya kyrka. Herr Torszell, som är anställd såsom orgelnist wid Storkyrkan i Stockholm, fungerar wid orgeln; hr Strandberg med fru, hr Walin, demoiselle Falkman, hr Aug. Tawaststjerna och flera härwarande amatörer medverka wälwilligt wid konserten.

Från Wasa ruiner den 6 Augusti 1852.

Knappt har återskenet af Björneborgs lågor hunnit förblekna, innan en ny olycka, lika fruktansvärd, lika ödeläggande, bortsopt från jorden en annan af Finlands mest blomstrande städer. Jag skyndar att meddela Red. några detaljer om den wäldsamma brand, som nysz lagt Wasa i aska. Så nära efter olyckan kringflyga hundrade berättelser. Jag har på ort och ställe sökt samla det tillförlitligaste, som ännu kunnat utrönas, och skulle derwid likwäl någon oriktighet förekomma, skall den utan

twifwel snart blifwa rättad. Några underrättelser härifrån skola blifwa så mycket mera wälkomna, emedan Ilmarinen upphört att föra sin slägga i Wasa. Hans röst har förstummats på samma gång som det flitiga tryckeriets preßar blifwit lågornas rof. Tisdagen den 3 Augusti war en warm och molnfri dag. En lindrig sydwest, som mot middagen varierade med full westlig wind, blåste öfwer Wasa, då klockan inemot 10 f. m. eld utbrast i Rådman Auréns tvåwåningshus wid Köpmangatan, beläget i den tätast bebyggda delen af staden och omgifwet för det mesta af andra tvåwåningsträdhus. Anledningen war, enligt uppgift, den att en piga, i ändamål att röka ut flugor ur ladugården, lagt glödheta tegelstenar i en tom tjärtunna, som deraf fattade eld, hwarefter pigan lärar i förskräckelsen utburit den brinnande tunnan på ett ställe der agnar och ströhalv erbjödo lätt antändliga näringsämnen för lågorna.

Sommaren war dertills owanligt het och torr. Rundtomkring rasade skogseldar på sträckor af flera mil och rasa ännu, så att i norr nästan hela Wörå och en stor del af NyCarleby socken, i söder hela trakten från Pörtom till Christinestad står i lågor. Såsnart derföre elden bröt ut, ansågs den delen af Wasa, som låg under winden, af mången förlorad. Brist war på watten, ty de flesta brunnar woro torra, dock arbetades oförtrutet på släckning. Förgäfwes. Innan kort fattade lågorna Borgenströmska och Mannelinska gårdarna, Hägglunds och Wägmans hus, sedermera Wexelbankens lokal, Wolffska huset, kyrkan och hela denna den bäst bebyggda delen af staden. Samtidigt gick den genom hettan dels mot, dels åt sidan af winden, och så snab war förstörelsen, så hejdlös lågornas framfart, att widpasz kl. 7 på aftonen af hela Wasa stad återstodo endast länelazarettet, häktet, ryska kyrkan, Boyska, Hjertmanska, Stjernwallska, Långhjelmska, Willebrandska karaktärsbyggnaderna på södra sidan om hofrättsallén samt utom dem widpasz 10 små gårdar, delwis eller helt och hållet, men, hwad som war bäst, äfwen Wasas prydnad och Gustaf III:s werk, hofrättshuset, som räddades.

Brunna äro rådhuset, wexelbanken, gymnasilokalen, högre elementar- och realskolorna, den sköna kyrkan med desz förträffliga orgel (altartaflan räddad), societetshuset och, med ett ord, allt det öfriga, äfwen länestyrelsens n. w. lokal i Roschierska huset, der arkiverna gingo förlorade, likasom rådhusets och h. elm. skolans. Blott en ringa del af gymnasii bibliothek och samlingar lärar blifwit bergad.

En omätelig lösegendom har gått förlorad, dels i husen, dels på gatorna, dels i källrarna, dels genom bergning och tjufwahand. Kronomagasinet räddades. Stora warulager brunno, äfwen penningar, handelsböcker, boklå-

dans lager och största delen af tryckeriets tillhörigheter. Weterligen omkommo tre menniskor, en rysk barberare, en arbetskarl och en gammal qwinna. Flera af militären saknas. Willerwallan är stor, uppostringen, patriotismen, försakelsen och hjälpsamheten likaså. Från alla håll tillströmma, att börja med, lifsmedel. Wasa är öde. Så totalt äro husen brunna, att icke en stock sinns qwar. Men än ryker glöden i mosza och fyllning. Anblicken af många hundrade nakna skorstenar, likt grafwårdar på en kyrkogård, är sådan att man ej gerna förgäter den. Allt hwad fly kunnat har flytt, blott en tiondedel af stadens nysz så werksama befolkning har qwarstadnat; de öfriga bivuakera wid Brändö och kringliggande byar. Gud och deltagande landsmän hjelpe det olyckliga Wasa!

Zacharias Topelius

Morgonbladet den 12 augusti 1852

Rörande branden i Wasa hafva vi benäget fått oss meddelad följande korrespondent-underrättelse af den 6 Augusti, skrifven i en lada utanför staden i största hast, emedan brefskrifvaren snart måste lemna rum åt andra: Säkert har ryktet redan framfört till dina öron underrättelsen om branden den 3 Aug., som förstört vår goda stad så totalt, som rimligen kan ske. Ty endast Hofrätts-huset, Hjertmanska, Stjernvällska, Roschierska och Willebrandska husen, hufvudbyggnaderne i Långhjelm-ska och Boyska gårdarne vid Hofrätts-allén, samt några mindre gårdar vid kanalen återstå. För öfrigt hafva alla byggnader inom staden totalt blifvit lågornas rof. Äfven häktet och lazarettet, samt prestgården och den s. k. tobakså kern äro skonade. Elden löskom i Aurénska gården kl. 10 vid pass f. m. och till kl. 4 till 5 eft. m. var i det närmaste allt nedbrunnet.

Olyckan skall vållats derigenom, att en af pigorna velat röka ut flugorna från ladugårds-byggnaden, sålunda att hon kastat en uppglödgd sten i ett ämbare med tjära, hvarvid tjäran tog eld och rann öfver från ämbaret då det utbars; elden tog vid nu rådande förfärliga torka snart sådan öfverhand, att när sprutorna ankommo alla släckningsförsök voro förgäfves. Många hafva under branden förlorat allt, och få lyckats rädda betydligt. - - Som tänkas kan, råder här en förfärlig villervalla. Dock börjar det något att ordna sig nu redan, ty nästan all mensklighet har dragit sig ur staden än hit, än dit. Bristen på matvaror har hittills varit det förnämsta onda. Alla äro lika utan. De få familjer, hvilka undgått olyckan, hafva ädelmodigt hållit öppen taffel och husrum för så många som möjligt. Min bostad har hittills varit en lada utom staden, der jag samlat mitt pick och pack. Vid första underrättelse om olyckan skickades elfva lass med matvaror från Jakobstad.

Från Christinestad, Nykarleby och några ställen på landet hafva äfven förnödenheter ankommit, och behöfvas mer än väl. I byarna häromkring, hvilka alla äro öfverfulla med folk torde dock bristen vara störst. Som vinden var vest till syd sträckte sig elden utom staden åt Kråklund, der torp och lador uppbrunnit. Likaså äfven Ladugårdsqvarnen, belägen en fjerdedels mil utom staden. Snart sagdt alla närgränsande byar hafva varit eller äro svårt hotade af skogseldar, hvilka rasa förfärligt, emedan under hela sommaren fallit så godt som intet regn.—

Så långt brefskrifvaren. Att snart understöd är af nöden synes af alla berättelser, som hittills ankommit om branden. Anteckningslista till de brandskadades understöd är tillgänglig i boklådan vid senatstorget. En ädelmodig fremling har redan anslagit häfften af en musikalisk soireé till samma ändamål. I lördag kommer att till förmån för de brandskadade gifvas en storartad konsert i stadens nya kyrka. De flesta härvarande såräl utländska som inhemska talanger hafva välvilligt åtagit sig att medverka för detta vackra ändamål.

Åbo tidningar den 13 augusti 1852

— Wasa brand. Efter H. T. meddela wi några ytterligare detaljer angående den olyckliga branden. Anledningen till eldens löskomst war, enligt uppgift, den att en piga, i ändamål att röka ut flugor ur ladugården, lagt glödhet tegelstenar i en tom tjärtunna, som deraf fattade eld, hwarefter pigan lærer i förskräckelsen utburit den brinnande tunnan på ett ställe der agnar och ströhalm erbjudo lätt antändliga näringsämnen för lågorna. Släckningen af elden förswårades genom den af den långwariga torkan förorsakade bristen af watten, ty de flesta brunnar woro torra. Weterligen omkommo tre menniskor, en rysk barberare, en arbetskarl och en gammal qwinna. Flera af militären saknas. — Från alla håll tillströmma, att börja med, lifsmedel. — Wasa är i Allmänna Brandstodsbolaget försäkrad för omkr. 180,000 rub. silfw.

Vaasan palo päivälehdissä heti tulipalon jälkeen

Uutisten kulkeminen oli tuolloin hidasta. Puhelimia ja lennättimiä ei vielä ollut olemassa, ja ihmiset kuljetettiin hevosilla tai veneillä.

Ensimmäinen uutinen Vaasan palosta julkaistiin neljä päivää tulipalon jälkeen Suomen Yleisessä Tiedossa. Muutaman päivän kuluessa julkaistiin yksityiskohtaisempia selvityksiä palosta,

Finlands Allmänna Tidning, 7. elokuuta 1854

Taas kaupunki, joka on palanut maan tasalle. Eilen lähetettiin surullisen uutisen, että Wasan kaupunki oli palanut poroksi muutamassa (5 - 6) tunnissa. Tulipalo syttyi tiistaina 3. elokuuta kello 10 valtuutettu Aurénin talon ulkorakennuksissa. Oikeustalo ja siihen liittyvät rakennukset, kuvernöörin ja piirikunnan hallintoneuvoston uusi rakennus tarvikevarastoineen, piirikunnan yleissairaala ja kruunun varasto, piirikunnan vankila sekä armeijan muonavarasto ja ruutivarasto pelastettiin.

Åbo Tidningar, 10. elokuuta 1852

Wasan palo

”Wasa on palanut täysin”. Tämä oli surullinen uutinen täällä Turussa jo viime perjantaina, 6. elokuuta, juuri kun ”vapaaehtoinen palokunta” oli kokoontunut sankoin joukoin harjoituksiin. Pian tämä huhu, joka oli tuotu Porista jonkun matkaaajan mukana, jonka kautta viesti oli kulkenut palaneesta kaupungista Helsinkiin, levisi koko kaupunkiin ja levitti surua ja hämmästyä. Ihmiset eivät halunneet uskoa tätä kauheaa onnettomuutta, he sanoivat, että huhu oli liioiteltu; mutta uusia vahvistuksia tuli silloin tällöin, ja sunnuntaina se kävi varmaksi, kun höyrylaiva Storfurstenilla H:forsista saapuneet matkustajat kertoivat saman tarinan. Eilen posti saapui Wasasta ja – se on uskottava. Tämä vanha kaupunki, jossa tuhannet onnelliset ihmiset äskettäin asuivat ja työskentelivät, on nyt tuhkakuppi. Vauraus on muuttunut köyhyydeksi muutamassa tunnissa, köyhyys kurjuudeksi, köyhyys kurjuudeksi. — Annamme kuitenkin valitettavassa kaupungissa olevan kirjeenvaihtajamme puhua puolestaan.

Viime tiistaina, 3. elokuuta, kello 11.03. syttyi edelleen selittämättömällä tavalla tulipalo valtuutettu Aurénin tiheästi rakennetun ja keskeisellä paikalla sijaitsevan maatilan ulkorakennuksissa ja levisi muutamassa minuutissa kauppias Mannelinin ja tehtailija Wasastjernan siellä sijaitseville maatiloille. Pitkän kuivuuden vuoksi – kahden kuukauden aikana oli satanut vain pari, kolme kertaa pieniä sadekuuroja – kaupungin rakennukset, enimmäkseen vanhat ja rapistuneet talot, olivat syttyneet liekkeihin kuin ukkonen, ja koska

kaupunki oli myös täynnä ja epäsäännöllisesti rakennettu vanhanaikaiseen tapaan, tulipaloa ei saatu sammutettua, vaikka sammutuslaitteet otettiin välittömästi käyttöön. Vajaan kolmen tunnin kuluessa kolme neljäsosaa kaupungista oli liekeissä, ja kun pelastaminen osoittautui mahdottomaksi, kaikki kiiruhtivat huolehtimaan omaisuudestaan. Rikkaan Kauppiaidenkadun varsilta pihoilta, joiden varrella, kuten nimestä voi päätellä, sijaitsivat lähes kaikki kaupat varastoituneen, ei saatu juurikaan pelastettua; monet saivat tulipalosta juuri välttämättömät tavarat pois. On kauppiaita, jotka arvioivat tappioidensa olevan 40, 20, 15 tai 10 tuhatta ruplaa. Mutta sitten on suuri joukko, jotka eivät todellakaan pysty arvioimaan tappioitaan tuhansissa, mutta joille muutaman tai alle sadan ruplan menetykset saattavat olla huomattavampia kuin monille ensin mainituille heidän suuremmat summansa, koska näillä, joilla oli joka tapauksessa luotettavin omaisuutensa laivoissa, oli kannattavia matkoja ja heillä oli siten, olipa tilanne kuinka kiireellinen tahansa, enemmän resursseja vahinkojen korjaamiseen.

Aatelistoloukka on varmasti kärsinyt eniten, sillä koska suurin osa tästä yhteiskuntaluokasta oli muuttanut maaseudulle kesäksi eikä siksi voinut varaa pelastuslaitoksiin, monet menettivät kaiken omaisuutensa. Näin oli ainakin koko opilaitoksen laita. Kirjavarastot, joita monet tähän luokkaan kuuluvat olivat onnistuneet keräämään vaivalla ja uhrauksilla useiden vuosien ajan ja jotka hänen henkisen kasvunsa ja edistymisensä kannalta muodostivat hänen kallisarvoisimman omaisuutensa, muuttuivat nyt tomuksi ja tuhkaksi.

Kaiken kaikkiaan kaupungin kirjahävikki oli yksi suurimmista: nuoret kirjakauppiat ja painajat Renqvist & Saukko, jotka olivat äskettäin asettuneet tänne, kasvattivat edelliseltä omistajalta ostamaansa kirjavarastoa merkittävillä ulkomaisilla pakkolunastuksilla ja näyttivät suurella lämmöllä ja tarmolla alkavan hoitaa täällä niin kauan laiminlyötyä kirjaliikettä, menettivät lähes koko kirjavarastonsa, samoin kuin kaikki painokoneet ja suurimman osan malleista. Arvoisa seppä Ilmarinen on siksi myös joutunut valitettavasti antamaan sepän levätä eikä ole edes päässyt nauttimaan siitä, että olisi mieluiten vuodattanut tuskaansa isänmaan puolesta murskattujen vasaraniskujen avulla. Lukion kirjasto pelastettiin kadulle, mutta se paloi suurimmaksi osaksi riittävän ja halukkaan pelastushenkilöstön puutteen vuoksi. Samasta syystä teknillisen lukion arvokkaasta omaisuudesta saatiin pelastettua vain vähän; Kirjasto, joka ei ollut vielä erityisen rikastunut, pelastettiin kuitenkin. Myös muut julkiset laitokset kärsivät suuria, joissakin tapauksissa korvaamattomia tappioita; kuten piirikunnan kanslia ja piirikunnan maanmittausviraston toimisto menettivät koko arkistonsa ja yli puolet karttakokoelmastaan. Palon tuhot lakkasivat seuraavana päivänä, kun poltettavaa ei ollut enää juuri mitään; koko vanhasta Vasasta paloivat vain oikeustalo, viisi sisäpihaa oikeuskadun varrella, Korsholman kruununvankila ja pari mökkiä lähitöllä, väliaikainen venäläinen kirkko, ylivartiorakennus ja viisi muuta taloa kaupungin uloimmalla länsilinjalla lähimpänä kanavaa, pohjoisimpana sijaitsevat pappila ja alkalitehdasrakennukset sekä sairaala.

Wasastjernan talo, ainoa keskustassa säilynyt talo, nykyään museö

Kaikki muu oli 12 tunnissa muuttunut tuhkakasaksi, josta nyt vain piiput ovat kauheita. Kaupunki savuaa yhä, jopa paksut savupatsaat ympärillä antavat käden, että jopa maaseudulla tuli jatkaa tuhoaan. Metsistä, viljelemättömistä pelloista, latoista, ruo'oista ja asuintaloista puhutaan toisinaan tulipalon hyökkäyksen tai polttamisena. Sellainen asia on mainittu niin kauan, että näyttää siltä, että puolet Wasan piirikunnasta palaisi tänä kesänä. Harvinainen ja rajaton kuivuus on tuhonnut niittyjä ja peltoja, erityisesti kevät-kylvöä. Kaupungin entinen henkilökunta (3 300 ihmistä) on nyt hajallaan osittain läheisissä navetoissa ja varastoissa (monet myös bivouacoivat edelleen kaikkea maassa) ja osittain lähimpiin kyliin.

Helsingfors tidningar 11. elokuuta 1852

Wasan kaupunki on tulipalon runtelema. Perjantaina myöhään illalla tämä onnettomuuden uusi viestintuoja saapui viestillä Helsinkiin. Tulipalo syttyi 3. elokuuta kello 10, ja muutamassa tunnissa kukoistava kaupunki oli enimmäkseen tuhka. Myöhemmin lehdessä voimme antaa suoraa tietoa hirvittävästä onnettomuudesta. — Wasa on vakuutettu Allmänna Brandstodsbolagetissa noin 180 000 ruplaa hopeaa. Luettelo muistiinpanoista tulipalon uhrien auttamiseksi on saatavilla Senaatintorin kirjahyllyssä. Toistamme edellisen muistutuksen: Auttaa pian on auttaa kahdesti.

Konsertti Wasan tulipalon vahingoittumisen hyväksi järjestetään täällä ensi lauantaina kaupungin uudessa kirkossa. Torszell, joka työskentelee urkurina Tukholman Storkyrkassa, työskentelee urkujen parissa; Konserttiin osallistuvat herra Strandberg vaimonsa herra Walinin, Demoiselle Falkmanin, herra Aug. Tawaststjernan ja useiden muiden harrastajien kanssa.

Wasan raunioista 6. elokuuta 1852.

Tuskin Porin liekkien heijastus on haihtunut, kun uusi, yhtä kauhea ja tuhoisa onnettomuus pyyhkäisi maan päältä toisen Suomen kukoistavimmista kaupungeista. Kiirehdin ilmoittamaan Redille, joitain yksityiskohtia hirvittävästä tulipalosta, joka juuri laski Wasan tuhkaan. Niinpä pian onnettomuuden jälkeen sata tarinaa lensi ympäriinsä. Olen koettanut kerätä paikan päällä luotettavimman, mitä tähän mennessä on varmistettu, ja jos epätarkkuutta ilmenee, se korjataan pian epäilemättä. Kaikki tieto täältä on sitäkin tervetullutta, sillä Ilmarinen on lakannut kantamasta moukariaan Wasassa. Hänen äänensä on vaiennettu samaan aikaan, kun liekit ovat tuhonneet ahkeran kirjapainon prés. Tiistai 3. elokuuta oli lämmin ja pilvetön päivä. Pieni lounastuuli, joka vaihteli puoleenpäivään mennessä täydellä länsituulella, puhalsi Wasan yli, kun noin kello 10 aamulla syttyi tulipalo Alderman Aurénin kaksikerroksisessa talossa Köpmangatanilla, joka sijaitsi kaupungin tiheimmin rakennetussa osassa ja jota ympäröivät enimmäkseen muut kaksikerroksiset puutalot. Syynä oli kertomusten mukaan se, että eräs piika oli savus-

taakseen kärpäsiä navetasta laittanut punaisena hehkuvia tiiliä tyhjään tervatynnyriin, joka teki siitä tulen, minkä jälkeen piian kerrotaan kauhuissaan kantaneen palavan tynnyrin paikkaan, jossa akanat ja oljet tarjosivat helposti syttyviä ravinteita liekkeihin.

Kesä oli siihen asti epätavallisen kuuma ja kuiva. Metsäpalot raivosivat useiden kilometrien pituisia etäisyyksiä ja raivoavat edelleen, niin että pohjoisessa lähes koko Wörå ja suuri osa NyCarlebyn pitäjistä, etelässä koko seutu Pörtomista Christinestadiin on liekeissä. Heti kun tulipalo syttyi, monet pitivät tuulen alla ollutta Wasan osaa menetettynä. Tehosta oli pulaa, sillä suurin osa kaivoista oli kuivia, mutta he työskentelivät väsymättä niiden sammuttamiseksi. Turhaan. Ennen pitkää liekit valtasivat Borgenströmskan ja Mannelinin tilat, Hägglundin ja Wägmanin talot, myöhemmin Wexelbankenin tilat, Wolffin talon, kirkon ja koko tämän kaupungin parhaiten rakennetun osan. Samaan aikaan se kulki kuumuuden läpi osittain tuulen suuntaan, osaksi tuulen puolelle, ja niin snabh oli tuho, niin hillitön liekkien eteneminen, että kello 7 illalla oli jäljellä vain lääninvan-kila, vankila, venäläinen kirkko, Boyska, Hjertmanska, Stjernwallka, Långhjelmiska, Willebrandska ja Willebrand-ska -talot hovikadun eteläpuolella ja niiden lisäksi 10 pientä maatilaa, osittain tai kokonaan. mutta mikä parasta, myös Wasan koriste ja Kustaa III:n työ, oikeustalo, joka pelastui.

Brunnassa ovat raatihuone, wexel-pankki, voimistelusalit, ylemmät ala- ja yläkoulut, kaunis kirkko erinomaisine urkuineen (alttaritaulu pelastettu), seuratalo ja sanalla sanoen kaikki muut, myös lääninhallituksen n. w. huone Roschierin talossa, jossa arkistot katosivat, sekä kaupungintalo ja jala-va. Koulu. Vain pienen osan voimistelusalin bibliotekista ja kokoelmista sanotaan pelastuneen.

Mittaamaton määrä irtainta omaisuutta on kadonnut, osittain taloissa, osittain kaduilla, osittain kellareissa, osittain pelastamisen ja varkauden vuoksi. Kronomagasinet pelastui. Suuret tavaravarastot poltettiin, myös rahaa, kauppakirjoja, kirjalaatikon varasto ja suurin osa kirjanpainajan tavaroista. Kolme ihmistä menehtyi, venäläinen parturi, työmies ja vanha nainen. Useita sotilaita on kateissa. Willerwallan on suuri, samoin uhrautuminen, isänmaallisuus, luopuminen ja avuliaisuus. Ruokaa virtaa joka puolelta, aluksi. Wasa on autio. Talot ovat palaneet niin täysin, ettei hirttä näy. Mutta hiillos savuaa edelleen sammaleessa ja täyttää. Monien satojen paljaiden savupiippujen, kuten hautausmaiden näkeminen kirkkomaalla, on sellainen, että sitä ei halua unohtaa. Kaikki, mitä kone olisi voinut paeta, vain kymmenesosa kaupungin äskettäin niin aktiivisesta väestöstä on ollut siellä; muut bivouacit Brändössä ja sitä ympäröivissä kylissä. Jumala ja osallistuvat maanmiehet auttakaa onnetonta Wasaa!

Zacharias Topelius

Morgonbladet 12. elokuuta 1852

Wasan tulipalosta olemme saaneet seuraavan kirjeenvaihtajan uutisen elokuun 6. päivästä, joka on kirjoitettu kaupungin ulkopuolella sijaitsevassa ladossa mitä suurimmalla kiireellä, koska kirjeen kirjoittajan on pian tehtävä tilaa muille: Varmasti huhu on jo tuonut korviinne uutisen elokuun 3. päivän tulipalosta, joka tuhosi hyvän kaupunkimme niin täydellisesti kuin kohtuudella voidaan tehdä. Vain oikeustalosta on jäljellä Hjertmankan, Stjernvellskan, Roschierskan ja Willebrandskan talot, Långhjelmskan ja Boyskan maatiilojen päärakennukset hovioukuskadulla sekä muutama pienempi maatila kanavan varrella. Muuten, kaikki kaupungin rakennukset ovat tuhoutuneet täysin liekeissä. Myös vankila ja sairaala sekä pappila ja niin sanottu tupakkapeltö säästivät. Tulipalo syttyi Aurénskan gårdenissa kello 10 aamulla ja klo 4-5 asti. m. oli melkein kokonaan palanut.

Onnettomuuden sanotaan aiheuttaneen se, että yksi piiiosta halusi polttaa karpäset ulos navetasta, niin että hän heitti punaisena hehkuvan kiven tervakattilaan, jolloin terva syttyi tuleen ja valui vajasta, kun se toimitettiin; Tulipalo vaati pian niin veronsa, että ruiskujen saapuessa kaikki sammutusyritykset olivat turhia. Monet ovat menettäneet kaiken tulipalossa, ja harvat ovat onnistuneet pelastamaan huomattavasti. Kuten voidaan kuvitella, tässä vallitsee hirvittävä sekaannus. Nyt alkaa kuitenkin jotakin rauhoittua, sillä melkein koko ihmiskunta on vetäytynyt kaupungista sinne tänne. Ruoan puute on toistaiseksi ollut suurin paha. Kaikki ovat samanlaisia ilman. Ne harvat perheet, jotka ovat välttyneet onnettomuudelta, ovat ylväästi pitäneet pöytiä ja majoitusta auki mahdollisimman monelle. Asuntoni on tähän asti ollut kaupungin ulkopuolella oleva navetta, jonne olen kerännyt poimini ja pakkaukseni. Ensimmäisen onnettomuusilmoituksen yhteydessä Pietarsaaresta lähetettiin yksitoista kuormaa ruokaa.

Myös Christinestadista, Uudestakaarlepyystä ja joistakin paikoista maata on saapunut tarvikkeita, ja niitä tarvitaan enemmän kuin paljon. Ympärillä olevissa kylissä, jotka ovat

kaikki täynnä ihmisiä, pula on luultavasti suurin. Tuulen puhaltaessa lännestä etelään tuli levisi kaupungin ulkopuolelle Kråklundiin, jossa torpat ja ladot olivat palaneet. Samoin myös Barn Mill, joka sijaitsi neljännesmailin päässä kaupungista. Lähes kaikkia naapurikyliä ovat vakavasti uhkanneet metsäpalot, jotka raivoavat hirveästi, koska koko kesän aikana ei ole satanut juuri lainkaan.

Tähän mennessä kirjeen kirjoittaja. Se, että pian tarvitaan tukea, käy ilmi kaikista tähän mennessä saapuneista paloista tulleistaportteista. Muistilista palon uhrien tukemiseksi löytyy Senaatintorin kirjahyllystä. Jalo muukalainen on jo anastanut musiikkiillanvieton pään samaa tarkoitusta varten. Lauantaina kaupungin uudessa kirkossa järjestetään upea konsertti tulipalon uhrien hyväksi. Useimmat täällä läsnä olevista ulkomaisista ja kotimaisista lahjakkuuksista ovat hyväntahtoisesti sitoutuneet osallistumaan tähän kauniiseen asiaan.

Åbo Tidningar, 13. elokuuta 1852

— Wasa tulipalo. H. T:n jälkeen ilmoitimme lisää yksityiskohtia valitettavasta tulipalosta. Syynä tulen purkamiseen oli raporttien mukaan se, että piika oli savustaakseen karpäsiä ulos navetasta laittanut punaisena hehkuvia tiiliä tyhjään tervatynnyriin, joka otti siitä tulen, minkä jälkeen piian kerrotaan kantaneen palavan tynnyrin kauhuissaan paikkaan, jossa akanat ja oljet tarjosivat helposti syttyviä ravinteita liekkeihin. Palon sammuttamista vaikeutti pitkittyneen kuivuuden aiheuttama tehon puute, sillä suurin osa kaivoista oli kuivia. Kolme ihmistä menehtyi, venäläinen parturi, työmies ja vanha nainen. Useita sotilaita on kateissa. — Aluksi ruokaa virtaa joka suunnasta. — Wasa on vakuutettu Allmänna Brandstodsbolagetissa noin 180 000 ruplaa. Silfw.

The Vaasa Fire in the Newspapers Immediately After the Fire

News dissemination at this time was slow. Telephone and telegraph did not yet exist, and people were transported by horse or boat.

The first news of the fire in Vaasa was published 4 days after the fire in Finland's Allmänna Tidning (Finland's General Newspaper). Within a few days after this, more detailed accounts of the fire were published.

Finlands Allmänna Tidning, August 7, 1852

Another city burned down. Yesterday evening, a relay brought the disheartening news that the city of Vaasa had been reduced to ashes within a few (5-6) hours. The fire broke out on Tuesday, August 3rd, at 10 a.m. in the outbuildings of Councillor Aurén's property. The Court of Appeal building and its associated structures, the commenced building for the Governor and the County Administrative Board with its material depots, the County General Hospital and the Crown Storage Magazine, the County Jail, and the Military's provision magazine and powder magazine were saved.

Åbo Tidningar, August 10, 1852

The Vaasa Fire

"Vaasa has completely burned down." This was the sad message here in Åbo (Turku) last Friday, August 6th, just as the "voluntary fire brigade" was gathered in large numbers for exercises. Soon this rumor, which had been brought by a traveler from Björneborg (Pori), through whom the relay from the burned city to Helsingfors (Helsinki) had passed, spread throughout the city and caused sorrow and astonishment. People did not want to believe this horrible misfortune; they said the rumor exaggerated; but new confirmations constantly arrived, and on Sunday it became certain when the passengers who arrived from H:fors on the steamboat Storfursten told the same. Yesterday the mail arrived from Vaasa and — one had to believe. This old city, where recently thousands of happy people lived and toiled, is now a heap of ashes. Prosperity has within a few hours been transformed into poverty, poverty into destitution, destitution into misery. — However, we want to let our correspondent in the unfortunate city speak for himself.

Last Tuesday, August 3rd, at 3/4 past XI, in a manner

yet to be determined, fire broke out in an outbuilding of Councillor Aurén's densely built and centrally located property and spread, within a few minutes, to the adjacent properties belonging to Merchant Manne-lin and Ironmaster Wasastjerna. Due to the prolonged drought — for two months only a couple or three small rain showers had fallen — the city's buildings, for the most part old and rotten houses, had become as flammable as tinder, and since the city was also built in an old-fashioned, cramped, and irregular manner, despite the immediate use of fire-fighting equipment, the fire could not be contained. Within barely three hours, 3/4 of the city was in bright flames, and when all rescue proved impossible, everyone rushed to look after their belongings. Little could be saved from the properties along the rich Köpmansgatan (Merchant Street), along which, as the name already suggests, almost all shops with their associated warehouses were located; many barely got the most necessary things away from the fire. There are merchants who estimate their losses at 40, 20, 15, 10 thousand rubles s:r. But then there are a large number who certainly cannot estimate their losses in thousands, but for whom the several or fewer hundred rubles they lost may be more keenly felt than for many of the former their higher sums, as these, who in any case had their most valuable fortune in vessels, were on profitable voyages and thus, however great the immediate compulsion may be, nevertheless have greater resources to have their damages repaired.

The upper-class citizens were probably the worst affected, for as most of this social class had moved to the countryside for the summer and thus could not take any salvage measures, many lost all their property entirely. Such was at least the case with the entire teaching profession. The book collections that many belonging to this class had managed to gather with effort and sacrifice over several years, and which, with regard to their intellectual well-being and advancement, constituted their most valuable possession, now became dust and ashes. In general, the loss of books in the city was one of the greatest: the newly established young Booksellers and Printers Renqvist & Saukko, who had increased their book stock purchased from the previous owner with significant requisitions from abroad and with much warmth and drive seemed to begin managing the book business, which had been neglected here for so long, lost almost their entire book stock as well as all the printing presses and most of the type in the printing house. The eternal blacksmith Ilmarinen has therefore also had to let the forging rest for the time being and has not even been able to have the satisfaction of, preferably in broken hammer blows, pouring out his pain for the homeland. The Gymnasi-

J.F. AURÉNIN TALO
TASTÄ ALKOI KAUPUNGIN
PALO 3.8.1852

J.F. AURÉNS GÄRD
HÄR BÖRJADE STADENS
BRAND 3.8.1852

THE HOUSE OF J.F. AURÉN
HERE THE GREAT FIRE OF
VASA BROKE OUT 3.VIII.1852

um's library was indeed rescued out onto the street, but for the most part burned there due to a lack of sufficient and benevolent rescue personnel. For the same reason, little of the Technical Real School's valuable inventory could be saved; the library, which had not yet become particularly rich, was nevertheless saved. Other public institutions also suffered great, partly irreplaceable losses; such as the provincial chancellery and office losing their entire archive and the county land surveying office losing over half of its map collection. In the evening, the fire's ravages ceased, as almost nothing more remained to burn; for of the entire old Vaasa, only the Court of Appeal building, five properties along the Court of Appeal Alley, Korsholm's crown prison along with two or three huts nearby, the provisional Russian church, the guardhouse building, and five other houses on the city's outermost western line closest to the canal, the northernmost parsonage and Alkala factory buildings, and the hospital now remain. Everything else had within 12 hours become a heap of ashes, from which now only the chimneys horribly stick up. The city still smokes, and thick pillars of smoke all around indicate that the fire also continues its ravages in the countryside. Forests, unharvested fields, barns, kilns, dwelling houses are constantly reported as being attacked by fire or burned down. Such has been mentioned for so long that it seems as if half of Vaasa County would burn up this summer. The unusual and boundless drought has also destroyed meadows and fields, especially the spring sowing. The city's former population (3,300 people) is now dispersed partly in nearby barns and warehouses (many are still bivouacking on the ground), partly in the nearest villages.

Helsingfors Tidningar, August 11, 1852

The city of Vaasa is ravaged by fire. Late last Friday evening, this new message of disaster arrived by relay in Helsingfors (Helsinki). The fire broke out on August 3rd at 10 a.m., and within a few hours, the flourishing city was largely reduced to ashes. We will be able to provide direct reports of the terrible accident later in the paper. — Vaasa is insured in the General Fire Insurance Company for approximately 180,000 silver rubles. A subscription list for assistance to those affected by the fire is available in the bookstore by the Senate Square. We repeat a previously made reminder: To help quickly is to help twice.

A concert for the benefit of those affected by the fire in Vaasa will be given here next Saturday in the city's new church. Mr. Torszell, who is employed as organist at the Great Church in Stockholm, will play the organ; Mr. Strandberg with his wife, Mr. Walin, Demoiselle

Falkman, Mr. Aug. Tawaststjerna, and several local amateurs will kindly participate in the concert.

From the Ruins of Vaasa, August 6, 1852

Hardly had the afterglow of Björneborg's (Pori's) flames faded before a new disaster, equally dreadful, equally devastating, swept away another of Finland's most flourishing cities from the face of the earth. I hasten to provide the editor with some details about the violent fire that has just reduced Vaasa to ashes. So soon after the disaster, hundreds of stories are circulating. I have sought to gather the most reliable information that could still be ascertained on site, and if any inaccuracy should occur, it will undoubtedly soon be corrected. Any information from here will be all the more welcome, as Ilmarinen has ceased to wield his sledgehammer in Vaasa. His voice has been silenced at the same time as the presses of the diligent printing house became prey to the flames. Tuesday, August 3rd, was a warm and cloudless day. A gentle southwesterly wind, which varied towards a full westerly wind around noon, blew over Vaasa, when around 10 a.m. fire broke out in Councillor Aurén's two-story house on Köpmangatan (Merchant Street), located in the most densely built part of the city and mostly surrounded by other two-story wooden houses. The reason was, according to reports, that a maid, in order to smoke out flies from the barn, had placed glowing hot bricks in an empty tar barrel, which then caught fire, after which the maid reportedly, in fright, carried the burning barrel to a place where chaff and straw offered easily ignitable fuel for the flames.

The summer had also been unusually hot and dry. Forest fires raged for several miles around and are still raging, so that in the north almost all of Vörå and a large part of Nykarleby parish, and in the south the entire area from Pörtom to Kristinestad are in flames. As soon as the fire broke out, the part of Vaasa that was downwind was considered lost by many. There was a lack of water, as most wells were dry, but efforts to extinguish the fire continued tirelessly. In vain. Shortly after, the flames engulfed the Borgenström and Mannelin properties, Hägglund's and Wägman's houses, and subsequently the Exchange Bank's premises, the Wolff house, the church, and this entire, best-built part of the city. At the same time, due to the heat, it spread partly against, partly sideways from the wind, and so swift was the destruction, so unrestrained the advance of the flames, that by around 7 p.m., of the entire city of Vaasa, only the county hospital, the jail, the Russian church, the Boyska, Hjertmanska, Stjernwallska, Långhjelska, Willebrandska main buildings on the south side of the Court of Appeal avenue, and besides them about 10 small properties, partly or entirely, remained; but, what was best, also Vaasa's ornament and Gustav III's work, the Court of Appeal building, which was saved.

Burned are the town hall, the exchange bank, the gymnasium premises, the higher elementary and real schools, the beautiful church with its excellent organ (the altarpiece saved), the society house and, in a word, all the rest, also the county administration's temporary premises in the Roschier

house, where the archives were lost, as were those of the town hall and the higher elementary school. Only a small part of the gymnasium's library and collections is said to have been saved.

An immeasurable amount of movable property has been lost, partly in the houses, partly on the streets, partly in the cellars, partly through salvage and theft. The crown magazine was saved. Large warehouses of goods burned, as did money, account books, the bookstore's stock, and the greater part of the printing house's belongings. To our knowledge, three people perished: a Russian barber, a laborer, and an old woman. Several military personnel are missing. The chaos is great, as are the sacrifice, patriotism, self-denial, and helpfulness. From all directions, first and foremost, foodstuffs are pouring in. Vaasa is desolate. The houses are so completely burned that not a single log remains. But the embers still smoke in the moss and filling. The sight of many hundreds of naked chimneys, like tombstones in a graveyard, is such that one does not easily forget it. All that could flee has fled; only a tenth of the city's recently so active population has remained; the others are bivouacking at Brändö and surrounding villages. God and sympathetic countrymen help the unfortunate Vaasa! Zacharias Topelius

Morgonbladet, August 12, 1852

Regarding the fire in Vaasa, we have kindly received the following correspondent's report of August 6th, written in a barn outside the city in great haste, as the letter writer soon had to make way for others: Surely the rumor has already reached your ears about the fire on August 3rd, which destroyed our good city as completely as can reasonably happen. For only the Court of Appeal building, the Hjertman, Stjernvall, Roschier, and Willebrand houses, the main buildings of the Långhjelm and Boy families' properties along the Court of Appeal avenue, and a few smaller properties by the canal remain. Otherwise, all buildings within the city have been completely consumed by the flames. Even the jail and the hospital, as well as the parsonage and the so-called tobacco field, are spared. The fire broke out in the Aurén property around 10 a.m. and by 4 to 5 p.m., almost everything was burned down.

The accident is said to have been caused by one of the maids wanting to smoke out flies from the barn building by throwing a glowing stone into a bucket of tar, whereupon the tar caught fire and spilled from the bucket when it was carried out; the fire, given the terrible drought currently prevailing, quickly gained such an upper hand that when the fire engines arrived, all attempts at extinguishing were in vain. Many have lost everything during the fire, and few have managed to save anything significant. - - - As can be imagined, a terrible chaos reigns here. However, things are slowly

starting to organize already, as almost all people have withdrawn from the city, some here, some there. The lack of food has hitherto been the primary evil. Everyone is equally without. The few families who escaped the disaster have generously kept their tables and lodgings open for as many as possible. My dwelling so far has been a barn outside the city, where I have gathered my belongings. At the first news of the disaster, eleven cartloads of foodstuffs were sent from Jakobstad.

From Kristinestad, Nykarleby, and some places in the countryside, provisions have also arrived, and are needed more than well. In the surrounding villages, which are all overflowing with people, the shortage is probably greatest. As the wind was west to south, the fire spread outside the city towards Kråklund, where cottages and barns burned down. Likewise also Ladugårdskvarnen (Barn Mill), located a quarter of a mile outside the city. Almost all adjacent villages have been or are severely threatened by forest fires, which are raging terribly, as almost no rain has fallen throughout the summer.

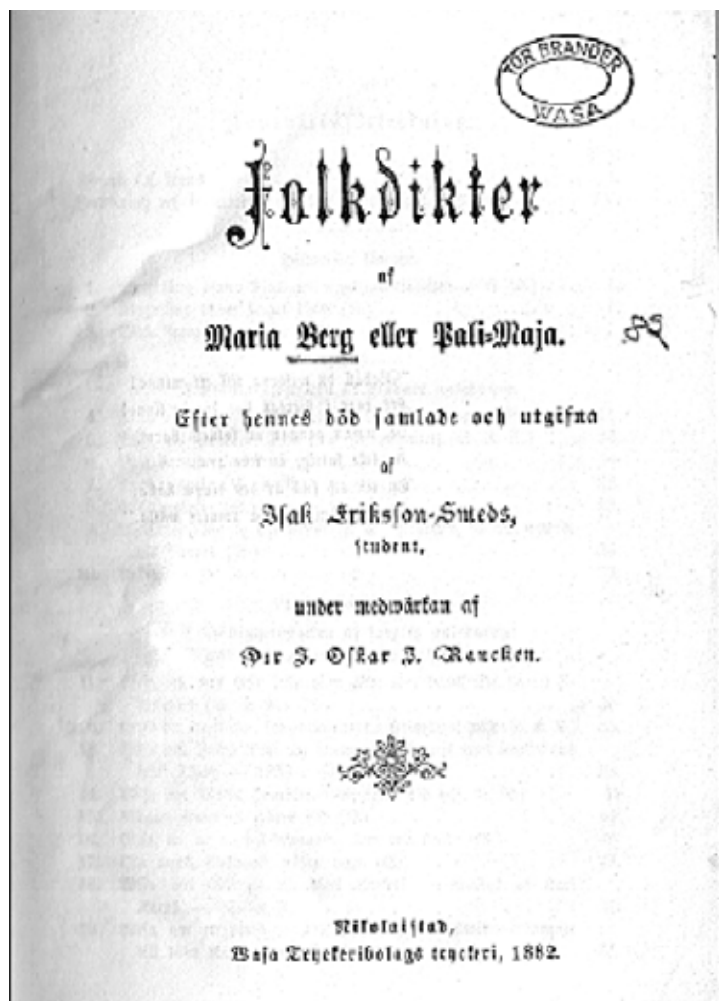
— So far the letter writer. That immediate support is necessary is clear from all reports that have arrived so far about the fire. A subscription list for the support of those affected by the fire is available in the bookstore by the Senate Square. A generous stranger has already donated the proceeds of a musical soirée for the same purpose. This Saturday, a magnificent concert will be given in the city's new church for the benefit of those affected by the fire. Most of the local, as well as foreign and domestic, talents have kindly agreed to participate for this beautiful cause.

Åbo Tidningar, August 13, 1852

— Vaasa Fire. After H. T. (Helsingfors Tidningar), we report some further details regarding the unfortunate fire. The cause of the outbreak of the fire was, according to reports, that a maid, in order to smoke out flies from the barn, had placed glowing hot bricks in an empty tar barrel, which then caught fire, whereupon the maid reportedly, in fright, carried the burning barrel to a place where chaff and straw offered easily ignitable fuel for the flames. The extinguishing of the fire was hampered by the lack of water caused by the prolonged drought, as most wells were dry. To our knowledge, three people perished: a Russian barber, a laborer, and an old woman. Several military personnel are missing. — From all directions, first and foremost, foodstuffs are pouring in. — Vaasa is insured in the General Fire Insurance Company for approx. 180,000 silver rubles.

Pali-Maja and the poem about the fire in the city of Wasa

According to her, the fire was God's punishment for the sins of mankind – and many of her contemporaries, including the clergy, were probably of the same opinion.

Marie Johansdotter Berg, known by her pseudonym Pali-Maja, was born on 10 December 1784 in Pali, a farm group on Österlandsvägen in Pörtom. Her father, Johan Hansson Uppgård, had moved to Pörtom from Pjelas in Närpes, after he married Maria Greta Uppgård and thus became the owner of half of a homestead called Uppgård. When the homestead was changed, the family had to move to a meadow called Pala or Pali, a name that lives on to this day. The family had 14 children, 9 of whom survived to adulthood. Isak Smeds tells about the family in the book of poems published in 1882: "All the children were endowed with a wise head and a happy disposition to learn everything that came to their minds."

She died on 11 October 1867 in Närpes. In her time, she was the most prolific female poet in our country.

In her time, she was one of the most respected people in the Närpes area. In 1882 a book was published containing the poems that had been found and in the preface to it, lecturer Isak Smeds from Petalax writes: "The poetess, whose songs are undoubtedly most commonly

sung throughout Ostrobothnia and whom I heard in my childhood in my homeland with such great admiration and respect."

Pali-Maj must have been very talented, because already at the age of 18 she became a "schoolmaster" and in that role she was responsible for the education of children in many villages in Närpes. Already at the age of 18 she started writing poems. As a 20-year-old, she visited Stockholm, a trip that went by boat from Närpes. Her fellow travellers are said to have described her as a "songbird".

Vaasa fire and the people's lamentation

One of Pali-Maja's most famous poems is about the great Vasa fire on 3 August 1852, when almost the entire city was destroyed by fire. The fire is one of Finland's largest city fires, and over 2500 people were left homeless. Several died, entire neighborhoods were reduced to ashes and churches and schools were destroyed. She wrote the poem to comfort all those who have been left homeless because of the terrible fire

Pali-Maja's poem about this event, "The Fire of Vasa City", is a unique document of the time. In strong religious images, she describes the despair of people, children fleeing from the fire, church bells falling, and a city punished by an angry God. Pali-Maja was deeply aware of the sinful life that was led in Vaasa before the fire. Entertainment flourished, taverns were plentiful, dances were arranged one after another, travelling theatre companies delighted the townspeople. According to her, the fire was God's punishment for the sins of mankind – and many of her contemporaries, including the clergy, were probably of the same opinion.

At the same time, she appeals to God's mercy, calls for repentance and solidarity with those in need. It is a poem that both mourns and exhorts – it is as much intercession as the collective lament of the people.

Here is Pali-Maja's poem about the fire in the city of Vaasa:

My God, the source of all that's good,
I fall with humble heart to you.
Let all my sighs be understood—
I pray in Jesus' name, so true.
O Holy Spirit, plead for me,
That I in prayer heard may be.

I pray for those, so crushed and poor,
In Vasa's city, burned and lost.
O Father, show your grace once more,
And turn their grief to joy, no cost.
Your stream of mercy flows again,

From heaven's heights to broken men.

I seem to hear the bitter cries,
The weeping rising from each soul.
As flames devoured the darkened skies,
Despair took hold and stole control.
No time remained for prayer or flight,
As hope was lost in fire and night.

The little ones who just could walk
Were snatched from fire's fierce advance.
The sleeping babes no time to talk—
They fled in fear with not a chance.
Their cribs replaced by earth and sky,
The only shelter left nearby.

Vasa stads brand.

Körnämligast efter Smeds' uppteckning. I Maudens samling finnas två varianter, som sakna någon strof: den ena upptecknad af rektor A. O. J. Dahlström, den andra af dåvarande kyrkoherden J. Dahlbo.

Strunges som No 288 i gila hv. psalmb.: "Min själ och sinne" m. m.

Min Gud, min Gud, all godhetskälla,
jag faller ödmjukt i din samn;
låt mina suckar för dig gälla,
dem jag frambär i Jesu namn!
o, Helge Ande, för mig be',
Så vinner jag bönhörelse.

Jag beder för de usla, arma
i nafs förbrända Vasa stad.
O, Fader, nådigt dig förbarma,
gör dessa sorgsna åter glad!
Din godhets källa flödar än
af nåde ifrån himmelen.

Älsk tycks, jag hör den bittera qwida,
den gråt och låt af hvarje man,
hur mången der fick händer wrida,
när staden flod i eld och brand,
när godsats frälsning var förment
och rop till Herren var för sent.

The old with silver in their hair
Had never seen such dreadful pain.
The fire consumed without a care—
And many lives it sought to claim.
Those who would save both wealth and breath
Were taken by the fire to death.

There rose a cry on every side—
From human lips and creatures' moan.
In helpless grief they testified,
Though guilt was not the beasts' alone.
They suffered for the sins of man
Against the holy, just God's plan.

No force could stop the fire's spread,

It raced with fury, none could tame.
All human effort fell and bled—
A day of loss, of ash and flame.
How wretched was that fate and day
When all they had was swept away.

To see one's home in ashes lie,
To watch the walls collapse in dust,
And not to know where one might cry,
Or find a place to sleep or trust—
What pain, what sorrow words can't bear,
To know no haven anywhere.

How mournful was the ringing sound
When church bells fell and broke apart.
As if the angels wept around,
When God, in wrath, withdrew His heart.
The temple burned before their eyes,
Unshielded from the stormy skies.

O Vasa, crown of this proud land,
Who stood in beauty just before—
Have you let go of God's command,
And lived in pride He can't ignore?
For God who will not suffer pride,
Poured out His wrath, no place to hide.

Were there not five who still were just,
Whose prayers might turn the flame away?
The prayers of righteous ones are trust—
They calm the fire, they light the way.
Yes, even greater grief can bend,
When holy hearts to heaven send.

What heart does not in sorrow break
To see the children roam alone?
O God, You weep for mercy's sake—
Give them a roof, a bed, a home.
Bring shelter to the ones who weep,
And food for those who none can keep.

The heart that feels no pity here,
Nor lifts a hand to heal this pain,
Deserves no comfort, help, or cheer
When faced with hardship's own domain.
For God will meet each soul in turn—
No wealth can make His justice burn.

Now I shall end these mournful lines,
Written in tears that cloud my sight.
With heartfelt prayer my hope aligns—
To God, whose wealth is endless light:
Help all who suffer, cold and poor,
And grant them daily bread once more.

